Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ✦ № 228 (9724). ● 1989 йил 29 ноябрь ● чоршанба ● Баҳоси 3 тийин.

18 ФЕВРАЛЬ — ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛИГИ ВА МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАРИ ДЕПУТАТЛИГИГА САЙЛОВЛАР КУНИ

ЙИҒИЛИШ АҲЛИ Х. АБДУЖАББОРОВНИ ЁҚЛАДИ

БЎКА ноҳиясидаги «Партия XIX съезди» колхози меҳнаткашларининг Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзод кўрсатишга бағишланган йиғилиши бўлиб ўтди. Биринчи бўлиб сўз олган шу колхоз бригадири А. Аҳмедов хўжаликдаги илғор бригадалардан бирига раҳбарлик қилаётган Х. Абдужабборов номзодини жумҳурият халқ депутатлигига тавсия этди.

Шундан сўнг минбарга чиққан бригада бошлиғи И. Анорбоев пахтачилик бригадаларини бошқараётган А. Душабоев билан С. Худойқуловлар ҳам халқ депутати бўлишга муносиб эканлигини таъкидлаб, улар номзодини ёқлади. И. Анорбоевдан кейин гапирган бригадир А. Ҳожиқулов тавсия этилган уччала номзод ҳақидаги шахсий фикр-мулоҳазаларини баён этди.

— Бир неча йилдан бери юқори ҳосилли пахтачилик бригадасини бошқараётган А. Душабоев ҳақиқатан ҳам катта ҳаётий тажрибага эга, жамоат ишларида ўзининг фаол ташкилотчи эканлигини кўрсатди,— деди у.— С. Худойқулов ҳақида ҳам шу фикрни айтиш мумкин. Бироқ улар пенсия ёшига етиб қолдилар, бинобарин илгаригидек, жамоат ишлари учун елиб-югуриш энди оғирлик қилади уларга. Х. Абдужабборов эса ҳали ёш, бунинг устига қўш дипломли мутахассис. У 1970 йили Тошкент давлат дорилфунунининг тарих факультетини битиргач, бир неча йил педагоглик қилди. Ўша кезларда ўқувчилар ишлаб чиқариш бригадасини бошқаргандаёқ пахтачилик соҳасида ҳам иқтидорли эканлигини кўрсатди. Шундан сўнг қишлоқ хўжалик институтининг агрономлик факультетида ҳам билим олиб, иккинчи мутахасисликни эгаллади. Унинг халқ депутати сифатида кўпроқ фойдаси тегиши мумкин.

Навбат билан сўзга чиққан бригада бошлиғи А. Абдусатторов, фельдшер А. Раззоқов, цех партия ташкилоти котиби К. Бўрибоевалар Х. Абдужабборов номзодини ёқлаб гапирдилар. Сўнгра А. Душабоев билан С. Худойқуловлар минбарга чиқишиб ўз номзодларини тавсиядан соқит қилдилар ва Х. Абдужабборов номзодини қўллаб-қувватладилар.

Колхоз пахтачилик бригадаси бошлиғи Х. Абдужабборов йиғилиш қатнашчиларининг юз фоиз овоз беришлари билан 91-Бўка сайлов мавзесидан Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатилди.

Э. ЙЎЛДОШЕВ.

Тошкент вилоят партия комитетининг пленуми тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1989 йил 28 ноябрда Ўзбекистон Компартияси Тошкент вилояти комитетининг V пленуми бўлди. Вилоят партия комитетининг биринчи котиби С. М. Мамарасулов «Вилоят партия ташкилотининг КПСС Марказий Комитети сентябрь (1989 йил) Пленуми қарорларини бажариш, КПССнинг «Партиянинг ҳозирги шароитдаги миллий сиёсати тўғрисида»ги платформасида баён этилган ғояларни амалга оширишдаги вазифалари» тўғрисида маъруза қилди.

Маъруза юзасидан музокараларда Тошкент шаҳар партия комитетининг котиби К. Р. Расулов, Тошкент тўқимачилик комбинати тўқувчиси В. В. Эргашева, Олмалиқдаги 5-ўрта мактаб директори З. Фозилова, Оржоникидзе ноҳиясидаги 23-мактаб ўқитувчиси Л. М. Панарина, шоир А. Орипов, Бекобод шаҳар партия комитетининг биринчи котиби Э. М. Рўзиев, «Ташкентская правда» газетаси муҳаррири Н. Я. Ковалев, Тошкент ноҳиясидаги «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» колхози сут соғувчиси В. Мусаева, Пискент ноҳия партия комитетининг биринчи котиби Т. Ҳ. Холбоев, Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси 50 йиллиги номли тикув ишлаб чиқариш бирлашмаси чевари Р. Тўйчиева, Нариманов шаҳар партия комитетининг биринчи котиби Г. И. Соболев, Тошкент ноҳиясидаги К. Маркс номли колхоз раиси Р. Р. Акбаров қатнашдилар.

Муҳокама этилган масала юзасидан пленум кенгайтирилган қарор ва КПССнинг «Партиянинг ҳозирги шароитдаги миллий сиёсати тўғрисида»ги платформасида баён этилган ғояларни рўёбга чиқариш юзасидан тадбирларни қабул қилди.

Пленумда шунингдек, Тошкент вилоят партия ташкилотининг Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ва маҳаллий советларга сайловлар олдидан программаси кўриб чиқилди ва тасдиқланди. Программа лойиҳасини муҳокама этишда Оҳангарон ноҳия партия комитетининг биринчи котиби С. Р. Тўлаев, В. И. Ленин номли Тошкент давлат дорилфунуни ректори Ш. О. Алимов, «Технолог» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори Р. З. Ҳусанов, Бўстонлиқ ноҳиясидаги 2-мактаб директори Б. Г. Штелле қатнашдилар.

Пленум ташкилий масалаларни кўриб чиқди. Ю. А. Асепков Тошкент шаҳар партия комитетининг иккинчи котиби этиб сайланганлиги муносабати билан у вилоят партия комитети бюро аъзоси вазифасидан озод қилинди. А. И. Овчинников республикадан ташқарига кетганлиги муносабати билан вилоят партия комитети аъзоси вазифасидан озод қилинди.

А. Ғ. Тўлаганов вилоят партия комитети ишлар бошқарувчиси этиб тасдиқланди.

Вилоят партия комитети комиссиялари составига ўзгартишлар киритилди. С. М. Мамарасулов миллатлараро муносабатлар масаласи бўйича, вилоят партия комитетининг иккинчи котиби В. Г. Гришчук ташкилий-партиявий ва кадрлар иши, ҳуқуқ масалалари бўйича ва вилоят партия комитетининг котиби Ш. Н. Маҳмудова идеология бўйича комиссия раислари этиб тасдиқландилар.

Пленум ишида Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитети раиси Б. Ф. Сатин, КПСС Марказий Комитетининг масъул ходими В. А. Головко иштирок этдилар.

Пленумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи котиби А. С. Ефимов нутқ сўзлади.

Шу билан пленум ўз ишини тамомлади.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ XVIII ПЛЕНУМИ

МИЛЛАТЛАРАРО МУНОСАБАТЛАРНИ УЙҒУНЛАШТИРИШНИНГ ЛЕНИНЧА ПРИНЦИПЛАРИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVIII пленуми КПСС Марказий Комитети 1989 йил сентябрь Пленумининг якунларини ва республика партия ташкилотларининг вазифаларини муҳокама қилганлиги илгари хабар берилган эди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. А. Каримовнинг докладидан кейин пленум қатнашчилари мунозара бошладилар.

Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари А. И. Фозилбеков минбарга чиқади.

Пойтахт партия ташкилотида, деди у, чинакам байналмилалчилик чуқур, ҳақиқатан ҳам халқчил томир ёйган. Юздан ортиқ миллат ва элат вакиллари республиканинг ижтимоий-иқтисодий, маънавий ва маданий равнақи ишига ҳамжиҳат бўлиб, баҳоли қудрат ҳисса қўшмоқдалар. Аммо биз иқтисодий, ижтимоий соҳаларда кўпгина ҳал этилмаган жиддий муаммолар тўпланиб қолиб, жуда қалтис тус олганини яққол кўриб турибмиз.

Шаҳар партия ташкилотининг ленинча миллий сиёсат принципларини амалда қайта тиклаш, миллатлараро муносабат муаммоларининг мақбул тарзда ҳал этиш йўлларини излашдек биринчи галдаги вазифалари кун тартибида турибди. Нотиқ шу нуқтаи назардан энг мураккаб вазифалардан бири — Ўзбекистон ССРнинг Давлат тили тўғрисидаги Қонунни амалга ошириш вазифасига тўхталди. Бунинг учун аниқ-равшан амалий ҳаракатларнинг узоқ муддатга мўлжаллаб, ҳар томонлама ишлаб чиқилган программаси зарур. Республика Министрлар Совети, Давлат план комитети, Халқ таълими министрлиги 1990 йилнинг биринчи ярмидаёқ мана шу программани ишлаб чиқишни ниҳоясига етказишлари керак.

Иқтисодиёт соҳасида ҳам миллий ва байналмилал манфаатларни энг мақбул тарзда бирга қўшиш йўлларини излаш бениҳоя катта аҳамиятга эгадир. Регионларнинг суверенитети, уларнинг ижтимоий-иқтисодий тараққиётни бошқаришдаги мустақиллигини ошириш ҳозирги шароитда хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи пул билан таъминлашга бевосита боғлиқдир.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ижтимоий-иқтисодий ривожланиш масалалари комиссияси етакчи мутахассислар ва олимларни жалб этиб, маҳаллий хўжалик ҳисобига ўтиш масалаларининг бутун мажмуини батафсил ишлаб чиқиши зарур. Халқ хўжалигини бошқариш структурасини тубдан қайта қуриш керак. Ҳозир республикада Иттифоқ қарамоғидаги корхоналарни бошқаришнинг аниқ-равшан белгилаб қўйилган системаси йўқ. Ҳолбуки, Тошкентнинг ўзида 70 га яқин мана шундай корхона бор.

Етарлича қудратли ишлаб чиқариш базаси мавжуд бўлишига қарамай, аҳолининг кўпгина маданий-рўзғор буюмларига, енгил саноат маҳсулотларига, айниқса, болалар, ёшлар ва кексаларга аталган молларга бўлган талаби қондирилмаётганлигини Тошкент шаҳар партия ташкилотининг ишидаги жиддий камчилик, деб ҳисоблаймиз. Ҳозир ишлаб турган ва қурилаётган корхоналарнинг иш соҳасини ўзгартириб, уларни халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришга ўтказиш масаласини қўйиш зарур.

Миллий сиёсат тўғрисидаги масалани муҳокама қилганда, туб миллат кишилари орасидан ишчилар синфининг кадрларини тайёрлаш каби эски муаммо ҳақида гапирмасдан бўлмайди. Шаҳар саноатида ишлаб турган ишчилар орасида улар атиги учдан бир ҳиссани ташкил этадилар. Ўзбек аҳолиси кўпроқ яшайдиган районларда илм-фанга асосланган саноат йўналишидаги ҳунар-техника билим юртларини кўпайтириш ва кенгайтиришни, саноат корхоналарининг маҳаллалар билан ўзаро манфаатдорлик руҳидаги бутунлай янги оталиқ алоқаларини йўлга қўйишни бу муаммони ҳал этишнинг энг муҳим масалалари, деб биламиз. Коммунист раҳбарлар миллий ишчилар синфини шакллантириш соҳасидаги ишни ўзларининг партиявий, чинакам байналмилал бурчи, деб ҳисоблашлари керак.

Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиумининг Раиси Т. А. Ешимбетова ўз нутқида автоном республикани ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан ривожлантириш муаммоларига катта эътибор берди.

Кўпмиллатли Қорақалпоғистон АССРда, деди у, қорақалпоқлар билан қадимдан ўзбеклар, қозоқлар, туркманлар, руслар, қирғизлар, корейслар, татарлар — 80 дан ортиқ миллат ва элат намояндалари бирга яшаб, меҳнат қилмоқдалар. Шу сабабли биз ҳозир азалдан мавжуд бўлиб келган самимийлик ва хайрихоҳлик муҳитига миллий заминдаги жанжал ва тўқнашувлар доғ туширмаслиги учун улар ўртасида яхши қўшничилик ва дўстликнинг асрий анъаналарини кўпайтириш йўлида имкони бўлган ҳамма ишларни қилишга интиляпмиз.

КПСС дастурида аслида биринчи марта ўз миллий-давлат тузилмаларидан ташқарида яшаб турган кишиларнинг ижтимоий кайфиятига эътибор берилган. Биз бу муаммонинг аҳамиятини тушунамиз ва Қорақалпоғистонда яшаб турган барча миллат ҳамда элатларнинг маданий эҳтиёжларини қондириш учун аниқ-равшан тадбирларни кўряпмиз

Қардош республикалар — Туркманистон, Қозоғистон билан биргаликда тузилган шартномаларда туркман ва қозоқ тилларида ўқитиладиган синфлар учун методик адабиёт, дарсликлар ва ўқув программаларини айирбошлаш кўзда тутилган, ёшларимизни Ашхобод ва Олмаота олий ўқув юртларига конкурсдан ташқари қабул қилиш масаласи ҳал этилмоқда.

Аммо биз ҳамма иш кўнгилдагидек деб айтмоқчи эмасмиз. Ҳозир одамлар ўзларини қизиқтираётган, ташвишга солаётган нарсалар ҳақида ошкора гапирмоқдалар. Бизни миллатлараро муносабатларда йиғилиб қолган ҳамма масалаларни ҳал қилишга янада зўр ғайрат билан интилишга чақирмоқдалар. КПСС платформасини муҳокама қилиш чоғида бу нарса яна бир бор тасдиқланди. Айтилган таклифларнинг анчагина қисми автоном республиканинг ҳуқуқларини кенгайтириш, унинг мақомини ошириш хусусида бўлди. Ҳақиқий аҳвол шундай: Қорақалпоғистон ўзининг иқтисодий, илмий-техникавий, маънавий ва бошқа имкониятлари жиҳатидан Ўзбекистондаги ўртача даражадан анча орқада қолмоқда. Орол денгизи тез қуриб бораётганлиги, Оролбўйи саҳрога айланиб, экологик жиҳатдан мушкул вазият вужудга келаётганлиги эса бу аҳволни баттар чатоқлаштирмоқда.

Ҳеч муболағасиз айтиш мумкинки, сифатли ичимлик сув билан таъминлаш, одамларнинг сиҳат-саломатлигини сақлаш, меҳнатга лаёқатли аҳолини, айниқса ёшларни иш билан таъминлаш муаммоси автоном республикамиз, бутун мана шу регион аҳолисини ташвишга солмоқда. Қорақалпоғистон АССРда аҳоли жон бошига гўшт, сут, тухум ва бошқа маҳсулотлар истеъмол қилиш Ўзбекистон ССРдаги ўртача даражадан анча паст, мамлакатдаги даражадан эса 2-3 баравар камдир.

Биз яхшироқ яшаш учун аввало яхшироқ ишлаш кераклигини тушунамиз. Бироқ ҳозирги қолоқлик шу даражага бориб етдики, энди уни ўз кучимиз билан бартараф этишимиз амри маҳол.

Ҳозир айниқса хўжалик ҳисобига ва ўзини ўзи пул билан таъминлашга ўтиш муносабати билан Қорақалпоғистон ишлаб чиқарувчи кучларини ривожлантириш суръатларини жадаллаштириш масалалари жуда ўткир бўлиб турибди. Республика ва иттифоқ министрликлари ҳамда идоралари Қорақалпоғистон АССРдаги фойдали қазилмаларни аниқлаш ва қазиб олиш ишини пайсалга солмоқдалар, бу конлар маҳаллий бинокорлик материалларига бўлган эҳтиёжни қондира олган, қурилиш индустриясини ривожлантирган бўлур эди.

Кейинги йилда автоном республикани маданий жиҳатдан ривожлантиришнинг бир қанча ўткир масалалари ҳал этилди. Аммо ҳали қилинадиган ишлар кўп. Масалан, республика радиоэшиттириши, телекўрсатуви ҳажмини кўпайтириш, нашриётчилик ишини такомиллаштириш керак. Қорақалпоғистоннинг ўз ўқув-методик нашриёти, педагогика институти йўқ. Уларни зудлик билан ташкил қилиш керак. Ҳозирги тарихий босқичда Совет Иттифоқи Коммунистик партиясигина қайта қуришнинг, жамият барча соғлом кучларини жипслаштиришнинг ҳақиқий кафили бўлиб турганлигини миллатлараро муносабатлар соҳасидаги воқеалар яна бир бор яққол тасдиқлади. Шу сабабли барча коммунистларнинг вазифаси партиянинг бирлигини ҳар қачонгидан амалда, айни амалда кўз қорачиғидек асрашдан иборат.

Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари О. И. Ёқубов ўз нутқида ижодкор зиёлилар бутун халқ билан биргаликда партиянинг миллатлараро муносабатларни такомиллаштириш соҳасидаги сиёсатини маъқуллаётганликларини таъкидлади.

Кўп йиллар давомида, деди у, дабдабали, юзаки интернационализм ҳукмрон бўлиб келди. Бу ёт ҳодиса айниқса турғунлик йилларида авж олиб кетди. Биз миллатлараро муносабатларнинг яхшилиги тўғрисида гапириб, одатда турли миллат вакиллари ўртасидаги никоҳлар сони ёки меҳнат коллективларидаги турли миллат вакиллари сони кўпайиб бораётганлигини пеш қилар эдик. Рақамларга ўралашиб қолиб, асосий нарсани — замондошларимизнинг маънавий турмушини кўрмас эдик. У ёки бу халқларнинг онгида юз бераётган жараёнлар тадқиқ этилмасди.

Қайси халқ кимни боқяпти, кийинтиряпти, қайси халқ кимларнинг ҳисобига яшаяпти, деган юмшатиб айтганда, одобга тўғри келмайдиган баҳслар мени ранжитмоқда. Бундай баҳслар хонадонимиздаги кулфатларни тугатишга олиб борадими, ахир? Менимча, Ўзбекистоннинг қувончлари ва қайғулари республикада яшовчи барча халқлар учун ва бизга ёрдамга келган ўртоқлар учун муштарак бўлиши керак. Улар ташвишларимиз тўғрисида бaралла гапираётган олимларимиз ва ёзувчиларимизни қўллаб-қувватлашларини истаймиз.

Бу ерда нима учун ўзбек ёзувчилари жим туришибди, айрим марказий нашрларда республикадаги воқеалар нохолис ёритилган бир пайтда нима учун улар халқнинг шанини ҳимоя қилмадилар, деб ёзувчиларимизга таъна қилишди. Таассуфки, марказий органлар ўз шаънлари учун курашиб, ҳамиша ҳам ўз саҳифаларидан бизга жой бермаётир.

Яқинда рус ёзувчиларининг катта бир гуруҳи — «Наш современник» журналининг муаллифлари Ангрен, Бекобод, Чирчиқ саноат корхоналарида бўлдилар. Одамлар ўзбек халқи тўғрисида айтган илиқ сўзлари учун улардан беҳад миннатдор бўлдилар. Адиблар баъзи бировлар бу сафардан уларни қайтаришга уринганликлари, Ўзбекистонда миллатчилик авж олиб кетган, деб чўчитганликлари ҳақида очиқчасига гапирдилар. Мана, улар Ўзбекистонга келишди. Россиядан келган ёзувчиларга ҳеч ким ёмон кўз билан қараганн йўқ. Уларни очиқ кўнгил билан самимий кутиб олдилар. Бу ҳақда улар ўз очеркларида ҳикоя қилиб берадилар.

Россия адибларига ўзбеклар ҳам, Ўзбекистонда яшовчи руслар ҳам қарсак чалишди, бошқа миллат вакиллари ҳам қарсак чалишди. Булар саховат ва самимийлик жиҳатидан ажойиб учрашувлар бўлди. Ана ўшанда мен биз шундай яшашимиз керак, деб ўйладим.

Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари А. Ф. Клепиков ўз нутқида Мирзачўл ва Жиззах даштини ўзлаштиришга мамлакатимиздаги барча республикалар муносиб ҳисса қўшганликларини таъкидлаб ўтди. Россия ва Украинадан, Белоруссиядан, Татаристондан, Закавказьедан келган ўн минглаб йигит ва қизлар ўзларининг энг яхши йилларини ана шу ерларда ҳаётни тиклашга бағишладилар, ўз тақдирларини қўриқ ўлка тақдири билан боғладилар. Бу ишга корейслар, қрим татарлар, месхети турклари, немислар, греклар, бошқа жуда кўп миллатларнинг вакиллари қўшган ҳисса бебаҳодир. Шунинг учун ҳам баъзи «халқ дўстлари»нинг туб аҳолининг ҳозирги кулфатлари ва қийинчиликларига бошқа халқлар айбдор деган гаплари ахлоққа зид, жинояткорона гаплардир.

Ҳозир областдаги партия, совет ва хўжалик идоралари коммунистлар, комсомол аъзоларига, партия, уруш ва меҳнат ветеранларига, оқсоқолларга, уларнинг ҳар бир меҳнатчи қалбига етиб борадиган сўзларига кўп нарса боғлиқлигини яхши тушуниб, кенг тушунтириш ишларини олиб бормоқдалар. Етилган барча муаммолар ҳал қилинишини таъминлаш, уларнинг 20—30 йилдан кейин бўладиган оқибатларини олдиндан кўра билиш лозим.

Маъмурий - буйруқбозлик системаси, турғунлик йиллари қўриқ областни ижтимоий-иқтисодий, маданий ва маънавий жиҳатдан ривожлантиришга жуда салбий таъсир қилди. Янги совхозлар катта камчиликлар билан фойдаланишга топширилди. Якка тартибда уй-жой қурилиши, шахсий ёрдамчи хўжаликларни ривожлантириш тақиқлаб қўйилди. Энг юқори поғоналарда чўлқуварларнинг муаммолари тўғрисида кўп гапирилди, бу ҳақда матбуотда кенг ёритилди. Лекин ҳозирча ижобий силжиш бўлгани йўқ.

Областни индустрлаш ва мавжуд меҳнат ресурсларидан фойдаланиш — муҳим масала. Ҳозир Сирдарё саноати 1,2 миллиард сўмлик товар-маҳсулот ишлаб чиқармоқда. Бироқ бунинг ярмидан кўпроғи пахтани қайта ишлаш ва электр энергия ҳосил қилишга тўғри келади. Қолган қисми — техника ремонтидан, озроқ миқдорда енгил саноат маҳсулотлари, бинокорлик материаллари ишлаб чиқаришдан иборат. Областда аслида озиқ-овқат саноати ва қайта ишлаш саноати ривожланмаган. Бу муаммони саноат корхоналарини қуриш ва кичик фабрикалар ҳамда заводлар, уларнинг филиалларини ривожлантириш ҳисобига ҳал қилиш кўзда тутилган.

Халқ таълими ва маданият соҳасида катта нуқсонлар мавжуд.

Ушбу муаммолар тўғрисида область партия комитетининг пленумида очиқ-ойдин гапирилди, аниқ-равшан чора-тадбирлар белгиланди. Биз деҳқонларга ер участкалари ажратиб бериш хусусида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети шанимизга айтган танқидий гаплардан тўғри хулоса чиқариб оламиз. Областда яшовчи барча миллат ва элатларнинг умумий куч-ғайрати билан холис ният ва ҳамжиҳатлик шароитида етилган муаммолар ҳал қилинади, деб ўйлайман. Сирдарё области меҳнатчилари КПСС Марказий Комитети 1989 йил сентябрь Пленуми йўл-йўриқларига реал иш билан жавоб берадилар.

«Ленин байроғи» газетасининг муҳаррири Н. А. Умеров ўз нутқида миллатлараро муносабатларни такомиллаштиришнинг амалий муаммоларига тўхталди. Унинг фикрича, Ўзбекистонда яшаб турган туркий тилда сўзлашувчи қардош халқларнинг адабиёти, маданияти, санъати тилини тарғиб қилиш вазифасини ўз зиммасига оладиган умумреспублика маданий маркази зарур: бу марказ учун 300 — 400 ўринли томошахона, кутубхона қуриб берилиши керак. Бунинг учун бюджетдан кўп харажат талаб қилинмаган бўлур эди.

Масалан, «Ленин байроғи» газетасининг журналистлари қрим татар болалари учун сўзлашгич, луғатлар, китоблар масаласи пайдо бўлганида маданий-маърифий кооперативга асос солдилар, бу кооператив ҳозирнинг ўзидаёқ урушдан кейинги даврдаги биринчи алифбени тайёрлади ва ҳозир «Ўқитувчи» нашриёти шу китобнинг рангли нусхасини тайёрламоқда, сўзлашгич ҳам тайёр, луғатлар ҳам бор. Газета редакцияси ҳузурида ёзувчиларнинг бригадалари тузилган. Мамлакатнинг давлат фильмлар фондидан қрим татарларининг маданияти ва урф-одатлари тўғрисидаги фильмлар олинди. Шу асосда уч соатли программа яратилди.

Бу ишни янада ривожлантириш учун республика маданий марказини ташкил этиш учун, асосан ҳали ҳам мавжуд бўлган бюрократик тўсиқларни олиб ташлаш керак. Республика маданий маркази ҳузурида навбатма-навбат бир неча тилда матбуот органи чиқиши мумкин бўлур эди.

Нотиқ қрим татар халқининг миллий байрамларини ўтказишда кўмаклашган Чирчиқ, Олмалиқ, Гулистон партия комитетларига астойдил миннатдорчилик билдирди. Бу байрамлар байналмилалчилик тантанасининг ҳақиқий тарғиботи бўлди.

(Давоми 2-бетда).

Мавзе сайлов комиссияларида

ДЕПУТАТЛИК ҚИЛА ОЛАДИГАНЛАРНИ ТАНЛАШ КЕРАК

ЖУМҲУРИЯТ Олий Совети ва маҳаллий Советларга бўладиган сайловлар ҳозир кўп жойларда жамиятимизни сиёсий ислоҳ қилишнинг иккинчи босқичи сифатида таърифланмоқда. Бу асосли гап. Қайта қуришнинг қуйи музофотларга қай даражада кенг ва тез ёйилиши сайланажак депутатларнинг сиёсий ижтимоий онги ва иқтисодиёт соҳасидаги билимига боғлиқдир.

18 февралда бўладиган сайловларга ҳар томонлама пухта тайёрланиш мақсадида яқинда Оҳангарон ноҳиясида ўтказилган семинарда кўпроқ шу ҳақда гап бўлди.

Бу йил ноҳиядан жумҳурият Олий Советига 2 та мавзедан (якка мандатли), вилоят Советига эса 6 та мавзедан депутатлар сайланади. Ҳар йили ноҳия Советига 100 депутат сайланарди. Бу йил оз бўлсину, соз бўлсин мазмунида 80 нафар депутат билан қаноатланишга қарор қилинди. Аслида ноҳия Совети учун бу ҳам кўп. Бироқ, бундан буён фақат депутатлик қила оладиганларнигина сайлаш йўли билан улар сонини мувофиқ ҳолга келтириш керак бўлади. Ана шунда депутатларнинг «фахрли» вакил бўлиб фақат қоғозда турадиган қисмига ҳожат бўлмайди.

Аҳоли истиқомат жойларида депутатликка номзод кўрсатиш учун ўтказиладиган сайловчилар йиғилишларида қанча сайловчи иштирок этиши зарурлиги ҳақида ҳам келишиб олинди. Масалан, бундай йиғилишларда жумҳурият Олий Советига депутатликка номзод кўрсатиш учун камида 300 сайловчи, вилоят Советига камида 200, ноҳия Советига камида 100 сайловчи, қишлоқ Советига камида 50 киши иштирок этиши керак.

Ноҳия партия комитетининг биринчи котиби С. Тўлаев сайлов кампанияси даврида ҳар бир тадбирни бутун мамлакатдаги, жумҳурият, вилоят ва ноҳиядаги бугунги вазиятни ҳисобга олган ҳолда амалга ошириш муҳим эканлигини таъкидлади.

— Ҳозир сайловга тайёргарлик шундай босқичга кирдики, — деди у, — бу муҳим ижтимоий-сиёсий кампанияга жалб этилганларнинг масъулияти 3—4 баравар ошди. Меҳнат коллективларида, аҳоли истиқомат жойларида номзодлар кўрсатишга киришилди. Бу — жуда нозик, масъулиятли иш. Ҳар биримиз бирор кишининг номзодини кўрсатишдан аввал обдан ўйлайлик, раҳбару-оддий меҳнаткашни, зиёлию-хизматчини, кексаю-ёшни, эркагу-аёлни, миллату-эътиқодни ҳисобга олайлик, етти ўлчаб бир кесайлик. «Биз ҳам меҳнат коллективимиз, депутат кўрсатамиз», деб кўпчиликнинг номзодини оғизга олаверишёки «сен лойиқсан, сен нолойиқсан» қабилида йўл тутиш ярамайди. Чунки йиғилишларда ортиқча кўтар-кўтар қилиниб, пировардида на депутат бўлмай, на номзоди ўтмай қолганларнинг дилларини оғритиб қўйишдан ёмони йўқ.

Биринчи котиб яна шу нарсани таъкидладики, ноҳия миқёсидаги бундай семинарлар давомида сайловга тайёргарликнинг барча зарур шартларини, айниқса янги қонундаги ҳамма муҳим ўзгаришларни ўрганишга улгуриб бўлмайди. Демак, бу борадаги асосий тушунтириш ишлари ҳамма жойда, бевосита аҳоли ўртасида кенг кўламда олиб борилиши керак.

Семинарларда телефон алоқасининг ниҳоятда чатоқ эканлиги, сайлов комиссияси аъзолари район марказлари ҳамда бошқа керакли ташкилотлар билан боғлана олмаётганликлари ҳақида жиддий эътирозлар билдирилди. Бу масала кўриб чиқилиб, бир-икки кун ичида телефон алоқасини равон йўлга қўйиш чоралари кўриладиган бўлди.

Шуни ҳам айтиш керакки, ноҳия сайлов комиссияси котиби Э. Оқиловнинг семинарда айтган айрим гаплари мунозарали бўлди. Айниқса, вилоят Советига сайланадиган депутатлар номзодига оид ҳамда ўз номзодини кўрсатувчилардан эҳтиёт бўлиш, бу масалада ҳозирданоқ бир неча киши шахсан унга мурожаат қилганлиги хусусидаги гаплари сайлов соҳасида яхши тажрибага эга бўлмаган қишлоқ Совети оқсоқоллари ва котибларини чалғитиб қўйиши ва оқибатда уларнинг демократик сайлов принципларини бузишларига олиб келиши мумкин.

Бизнингча, семинарда ноҳия Совети ижроия комитетининг котиби А. Абдулҳақов жуда тўғри ва оқилона фикр айтди.

— Депутатлар билан ишлайдиганлар — сизлар, — деди у қишлоқ Советлари ижроия комитетлари раислари ва котибларига мурожаат қилиб. — Шунинг учун онгли, ташкилотчи, ишбилармон кишиларнинг номзодларини кўпроқ қўллаб-қувватлаш керак. Фақат шундай кишиларгина маҳаллий Советлар мавқеини, обрў-эътиборини тиклашга ёрдам бера олиши мумкин.

Бу фикрга юз фоиз қўшилмоқ мумкин. Айниқса, маҳаллий Советларга депутатлик муддати беш йилга узайтирилганлиги муносабати билан амалда депутатлик қила оладиган кишиларнигина танлаб сайлаш зарурати бир неча карра ошади. Номзод кўрсатишда иштирок этадиган ҳар бир сайловчи бу имкониятдан юз фоиз фойдаланишга ҳаракат қилмоғи керак.

А. ЙЎЛДОШЕВ.
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ XVIII ПЛЕНУМИ

МИЛЛАТЛАРАРО МУНОСАБАТЛАРНИ УЙҒУНЛАШТИРИШНИНГ ЛЕНИНЧА ПРИНЦИПЛАРИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Бундай тадбирларни ўтказиб туриш жуда муҳимдир. Масалан, Бухорода байналмилал оилаларнинг байрамлари бўлди. Миллатларни ўзаро яқинлаштиришнинг, халқларимиз ўртасидаги муносабатларда ҳамма яхшиликларни тиклашнинг янги усуллари ва йўлларини излашдан иборат бўлган бундай тадбирларни давом эттириш керак.

Кейинги вақтларда пахтакор касбининг обрў-эътиборини ошириш учун кўп иш қилинди. Пахта байрами қайта тикланиши лозим. Республикада музейга ўхшаш бирон муассасани ташкил этиб, унда пахта ҳақида ҳикоя қилиб берилса яхши бўлур эди. Гарчи пахта Ўзбекистон бутун аҳолисининг муштарак бойлиги, ифтихори бўлиб келган ҳамда шундай бўлиб қолаётган бўлсада, аммо у билан боғлиқ бўлган ҳамма гўзалликларни бамисоли ертўлаларга яшириб қўйганга ўхшаймиз.

Ўзбекистон театр арбоблари уюшмаси правлениесининг раиси Б. Р. Қориева ўз нутқида ўзбек театрининг юзага келиши ва камол топишига ёрдам берган рус, украин, яҳудий миллатларига, бошқа миллатларнинг вакилларига мансуб бир қанча маданият арбоблари номларини тилга олди.

Аммо 70-йилларнинг бошларидан ўзбек миллатига мансуб бўлмаган ижодкор кадрларни четлаштириш, маданиятимизнинг тараққиёти тўғрисида тор миллатчилик тасаввурлари сиёсати хуфиёна бошланди. Ижодий олий ўқув юртларимиздан билимдон кишилар кетиб қолаётгани аслида ҳеч кимни ташвишлантиргани йўқ. Тассуфки, кетиб қолган устозларнинг ўрнини ҳозир ҳеч ким босгани йўқ. Бу жуда принципиал масаладир. Артистлар санъаткорларнинг умумий маданияти анча юксак бўлганидагина миллий санъат гуллаб-яшнайди. Афсуски, ҳозирча шогирдлар устозлардан ўзиб кетишгани йўқ.

Бизнинг театр арбоблари уюшмамиз байналмилалчилик негизида Ўзбекистон маданиятини ривожлантиришга ёрдам беришга ҳаракат қилмоқда. Илгари бўлганидек, ҳозир ҳам бизга бошқа республикалардан, Москвадан, чет эллардан келган мутахассислар ва педагоглар зарур. Биз халқаро театр фестиваллари, жуда кучли ижодий коллективларнинг гастролларини ўтказиб, уларни телевидение орқали кўрсатишимиз лозим, шундай қилсаккина биз жаҳон санъатининг даражаси тўғрисида тасаввурга эга бўламиз. Бу тадбирларни фақат осойишта вазиятда, миллатлараро муносабатлар уйғунлашган ҳолдагина амалга ошириш мумкин. Қайта қуриш неча йиллар мобайнида йиғилиб қолган ва ҳаспўшлаб келинган жуда кўп дардларимизни очиб кўрсатди. Қайта қуриш миллатимиз ҳаётини янгилаш, экологик, ижтимоий муаммоларни ҳал этиш йўлида кенг ижтимоий ҳаракатни вужудга келтирди. Бу муаммоларга сурункасига эътибор берилмади, оқибатда миллатлараро муносабатлар кескинлашди. Вазият жуда мураккаб бўлгани сабабли бир хил мазмундаги қарорларнинг нафи бўлмай қолди.

КПССнинг ҳаракат дастурида таъкидланганидек, миллатлараро ишларда ҳаётдаги ҳар бир ҳодиса учун, жамият тараққиётининг барча босқичлари учун, мамлакатдаги барча регионлар учун бир хил андозалар бўлиши мумкин эмас. Шу билан бир қаторда даврнинг ўзи кўрсатар, даврнинг ўзи ҳамма нарсани саранжом-саришта этиб қўяр, деб гапириб ўтиришга ҳам ҳозир фурсат йўқ. Жипслашиш, муроса қилиш, олижаноблик ва хайриҳоҳликни тарбиялаш, ҳамма нарсани фаҳмлаб ва уқиб олишга тайёрлик — буларнинг ҳаммаси ҳозир ҳар қачонгидан кўра зарурдир.

Ҳозир республикалар кўпроқ мустақилликка эга бўлиб бормоқдалар. Хўш, шундай экан, биз эксперимент бошласак қандай бўларкин, қайта қуришни маданиятдан бошласак қандай бўларкин? Чунки маданиятсиз биз иқтисодиётда ҳам, ижтимоий соҳада ҳам, миллатлараро муносабатлар соҳасида ҳам ҳеч нарсани ўзгартира олмаймиз.

Нотиқ республикадаги энг яхши театрлар артистларининг ҳам турмуш шароити ниҳоятда қониқарсизлиги тўғрисида, Тошкент, Фарғона, Самарқанддаги бир қанча театрларнинг бинолари йўқлиги ҳақида гапирди. Энди-ликда ўзгаришлар бўлишига, республикадаги янги мафкуравий раҳбарият билимдонлик билан иш тутишига ишонч пайдо бўлмоқда. Партия ходимларига, Ўзбекистон ҳукуматига маданият арбоблари номидан истак айтмоқчиман: санъатга кўпроқ эътибор берайлик. Маданият ҳисобига тежаш тўғри бўлмайди. Маданият жуда қадрлидир, маданиятсизлик эса жуда қимматга тушади.

Шаҳримиз тарихан неча юзлаб миллатлар ва элатлар вакилларининг — ўзбеклар, тожиклар, Бухоро яҳудийлари, лўлилар, руслар, корейслар, арманлар, эронийлар, татарлар ва бошқаларнинг ватани бўлиб келган ва шундай бўлиб қолаверади, деди Самарқанд шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Н. Н. Ёқубов. Улар ўртасидаги муносабатлар ўз тараққиётининг барча босқичларида манфаатлар муштараклигининг, тенг ҳуқуқлилик, ишонч ва ўзаро ҳурмат принципларининг мустаҳкам пойдеворига қурилган эди.

Биз қайта қуришнинг тақдирида шаҳар партия ташкилотининг аҳамияти нечоғли масъулиятли эканлиги хусусида доимо ўзимизга ҳисоб берамиз. Худди шунинг учун ҳам Самарқанд коммунистлари эришилган ютуқлардан сира ҳам қониқишмаяпти, улар ҳал этилмаган муаммолар учун шахсан даххлдор ва жавобгар эканликларини сезиб турибдилар.

Шаҳарда яшаётган барча миллатларга мансуб кишиларнинг ижтимоий-маданий эҳтиёжларини қондириш, халқ депутатлари район, шаҳар, область Советларида, раҳбар кадрлар составида уларнинг вакилларини таъминлаш бизнинг асосий вазифаларимиздан биридир. Жамоатчиликнинг фикрини эътиборга олиб, маҳаллий лўлилар, Бухоро яҳудийларининг муаммоларини ҳал этишнинг конкрет программаси ишлаб чиқилди. Эронликлар, корейслар ва тожикларнинг миллий, маданий эҳтиёжларини қондириш учун кўп иш қилинмоқда. Масалан, яқинда эронлик аҳоли учун миллий-маданий марказ очилди, корейс, Бухоро яҳудийлари ва тожиклар маданий марказларини очиш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Шаҳарда она тилида сабоқ берадиган синфлар ва мактаблар, мактабгача тарбия муассасаларида эса группалар очилмоқда. Бу ўринда шаҳардаги тожик тилида сўзлашадиган аҳолига катта эътибор берилмоқда. Университетда тожик филологияси факультети мустақил ишлай бошлади, педагогика институтида тожик тилида таълим оладиган студентлар сони кўпайди, Тожикистон билан адабиёт ва дарсликлар айирбошлаш кенгайди, телевидениенинг тожик тилидаги кўрсатувларини намойиш этиш ташкил қилинди.

Омма билан бевосита мулоқотни коммунистлар ўз вазифалари деб билмоқдалар. Худди ана шундай позиция шаҳардаги вазиятни бир қадар нормаллаштиришга, миллатлараро муносабатлардаги кескинликни бартараф этиш учун фақат мафкуравий воситалардан фойдаланишга имкон берди. Одамларимизнинг ижтимоий, миллий ва маданий ҳаётининг барча соҳаларида партиянинг авангардлик ролини амалда таъминлаш тўғрисида бундан буён ҳам алоҳида ғамхўрлик қилавериш керак.

Назаримизда, миллатлараро муносабатларда муаммоларнинг мавжудлиги нотўғри ёндашувларнинг оқибатигина бўлиб қолмай, маънавий-мафкуравий негизнинг бирмунча заифлашгани оқибати ҳамдир. Ўз аҳамияти жиҳатидан Тошкентдан кейин республикада иккинчи шаҳар бўлган Самарқандда шаҳар газетасининг йўқлиги, маҳаллий радиога эса кунига фақат бир соат эшиттириш беришга ижозат этилгани адолатданми?

Барча миллатларга мансуб бўлган кишиларнинг куч-ғайратларини жамиятимиз турмуши барча соҳаларини янгилашга бирлаштириш, жипслаштириш тўғрисида алоҳида ғамхўрлик қилиш лозим.

Аҳолининг жам бўлиб яшайдиган гуруҳларининг турли эҳтиёжлари ва талабларини кўпроқ қондириш йўлларини чинакамига байналмилалчилик позицияларидан туриб излаш лозим эди. Бу борада республикада мавжуд бўлган тажрибани ўрганиш ва умумлаштириш, кам сонли халқларнинг вакиллари билан ишлашга табақалаштирилган ҳолда ёндашувнинг аниқ-равшан тадбирларини ишлаб чиқиш асосси тарзда пайсалга солинмоқда.

Минбарга Хоразм область партия комитетининг биринчи секретари Р. М. Худойберганова чиқди. КПСС дастурининг ғоявий назарий базасига, Марказий Комитет бугунги пленумининг қарорига суяниб, миллий масаладаги ленинча принципларни тиклаш учун биз ҳаммамиз кунт ва синчковлик билан ишлашимиз лозим бўлади, деди у.

Областимизда шундай ишламоқдамиз. Хоразмда 70 дан кўпроқ миллат ва элатларга мансуб аҳоли яшамоқда. Уларнинг биронтасси ҳам ўксимаслиги ва қисилмаслиги учун ҳаракат қилмоқдамиз.

Сўнгги икки йил мобайнида битта туркман тилида ва иккита қозоқ тилида сабоқ бериладиган мактаблар очилди, 11 та турли тиллардa дарс ўтиладиган мактаблар ишлаб турибди. Буларда тўрт тилда таълим берилмоқда ва ўн мингдан кўпроқ бола ўқимоқда. Қўшкўпир районидаги «Иттифоқ» колхозининг икки мактабида эрони аҳолининг болалари она тили яъни форс тилини ўрганмоқдалар. Келгуси йили қозоқ тилида таълим берадиган бешта болалар боғчаси ва туркманлар учун битта болалар боғчаси очиш мўлжалланмоқда. «Билим» жамиятининг область ташкилоти правлениеси тўртта районда эски ўзбек тилини ўрганиш курсларини очди, корейсларнинг маданий маркази очилди.

Юқори синф ўқувчилари ва ҳунар-техника билим юртларининг ўқувчилари меҳнат отрядлари билан биргаликда мамлакатнинг турли регионларига бормоқда, интернационал дўстлик клублари, СССР халқлари тарихи ва маданиятини ўрганиш клублари очилмоқда, назаримизда, ишнинг ана шу шакллари ҳам дўстлигимизнинг қулф уриб яшнашига ёрдам беради. Тўрт мингдан кўпроқ йигит ва қизларимиз Москва, Волгоград, Тамбов, Витебск, Винница ва Чита шаҳарларида ўқимоқдалар. Улар илм олиш билан бир қаторда кўп дўстлар ҳам орттиришмоқда. Чита области билан амалий ва ижодий шартнома тузганимизга уч йил бўлди. Арманистон ва Озарбайжон ижодий коллективлари билан алоқаларимиз ривожланмоқда. Областимиздаги бир қанча районлар Туркманистон ССРнинг Тошовуз области, шунингдек Қорақалпоғистон автоном республикаси аҳолиси билан азалдан қалин дўстдирлар.

Бундан, ишимизда камчиликлар ва нуқсонлар йўқ эканда, деган маъно чиқмайди. Докладда айтилган барча танқидий мулоҳазалар бизнинг фаолиятимизга ҳам батамом дахлдордир. КПСС XXVIII съездига тайёргарлик кўраётган область партия ташкилоти вазиятга холис баҳо бермоқда, ўз ишидаги камчиликларни кўриб, идрок этиб турибди. Биз миллатлараро муносабатлар жараёнларини ишнинг кўзини билиб бошқаришимиз, аввало ижтимоий-иқтисодий соҳанинг ривожланишига дахлдор узоқ муддатга мўлжалланган аниқ программага эга бўлишимиз керак.

Одамларни иш билан банд қилиш, иш жойларини кўпайтириш жуда муҳим масаладир. Республика министрликларида бир қанча корхоналарни қуриш тўғрисидаги таклифлар ўрганилмоқда, шундай қилиб муаммонинг ўткирлиги бир қадар камаяди.

Ҳозирги вақтда биз ўз куч-ғайратимиз билан халқ истеъмол товарлари ишлаб чиқарадиган корхоналар очмоқдамиз, қайта ишловчи цехлар, консерва заводлари қурмоқдамиз. Ҳашар қилиб мактаблар ва қўшимча синфхоналар, касалхоналар, поликлиникалар қурилмоқда. Уй-жой қурилиши программасини амалга ошириш учун тадбирлар кўрилмоқда, озиқ-овқат товарлари ишлаб чиқариш бирмунча кўпайди. Буни областимиз аҳолиси сезиб турибди.

Одамлар яхшилик сари силжишлар бўлаётганини илғаб олмоқдалар, унумли меҳнат қилмоқдалар.

Область партия комитети ҳозир интизом ва уюшқоқликни мустаҳкамлаш юзасидан ишни кучайтирмоқда, коллективлардаги маънавий-психологик вазият аҳволи учун кадрларга нисбатан талабчанликни оширмоқда.

Бу ишни бажаришда бизга Ўзбекистон ССР Олий Советининг республикадаги аҳволни барқарорлаштириш тўғрисидаги қарори жуда муҳим ёрдам бермоқда, ушбу қарор барча шаҳарларда, районларда, меҳнат коллективларида муҳокама қилинди.

Тошкент тўқимачилик комбинатининг тўқувчиси Е. А. Губинага сўз берилади. Республикада бу йил содир бўлган воқеалар, деди у, Тошкент тўқимачиларининг кўп минг кишилик коллективини ларзага солди ва жуда ташвишлантирди.

Ўрта Осиёда енгил саноатнинг тўнғич корхонасини қурган ва ишга солган ветеранларимиз ҳам, менинг ўзим ҳам илгари ҳеч қачон бундай ҳодисалар бўлганлигини эслай олмаймиз.

Комбинатимиз меҳнат коллективларининг ишчилари, инженер-техник ходимлари митингларда эҳтиросларнинг жўш уришидан тез орада ўзларига келиб, ишчилар синфига хос бўлган донолик билан вазиятни уқиб олиб, иш тута бошладилар.

Комбинатнинг партия ташкилоти, бутун коллективи КПССнинг миллий масаладаги ҳаракат дастурини, тартиб ўрнатиш учун кўрилаётган тадбирларни маъқуллаб кутиб олдилар.

Тўқимачилар учун яхшироқ меҳнат шароитлари яратиб бериш тўғрисида илгари сира бу қадар катта ғамхўрлик қилинмаган эди. Комбинатни реконструкция қилиш, техникавий жиҳатдан қайта жиҳозлаш давом этмоқда. Барча фабрикаларда замонавий ишлаб чиқариш маиший комплекслари жиҳозланди, совутиш станцияси яқин орада ишга туширилади, шундай қилиб ишлаб чиқариш биноларидаги ҳарорат мўътадил бўлади, кундузги ёритиш ускуналари ўрнатилмоқда.

Гарчи секинлик билан бўлса ҳам, хўжалик юритишнинг янги усуллари амал қила бошлади. Кадрлар социалистик омилкорликни ўрганмоқдалар, ижара тобора кенг ёйилмоқда. Декабрь ойида корхона меҳнатга барқарор ҳақ тўлашга ўтади. Натижада тўқимачиларнинг иш ҳақи ошади.

Пайсалга солмай ҳал этилиши лозим бўлган кўпгина муаммолар бор. Бироқ уларнинг барчасини ҳам биз ўзимиз мустақил ҳал эта олмаймиз.

Масалан, коллектив учун жуда муҳим бўлган реконструкцияни жадаллаштириш вазифасини олайлик. Бу ишга марказлаштирилган тартибда 11 миллион валюта сўми ажратилган эди. Қурувчилар эса ҳар йили миллион сўмни ўзлаштирмоқдалар. Реконструкция ўн йилга чўзилиб кетадиган бўлса, бу бизга сира мақбул бўлмайди.

Шу масала хусусида юқори идораларга мурожаат қилганимизда кўпгина ваъдалар беришди. Аммо иш ўрнидан силжигани йўқ. Нахотки, қурувчилар шу халқ хўжалиги объектининг муҳимлигини тушунмасалар?

Партия ташкилотларида, совет органларида жонли амалий иш ўрнига ҳали ҳам қуруқ сўз кўп. Шунинг учун ҳам одамлар сўзга, қарорларга ишонмаяптилар, шунинг учун ҳам қониқмаслик бор.

Биз вазиятни таҳлил этишда, воқеаларга баҳо беришда ё орқада қоламиз, ёки аксинча шоша-пиша, пухта ўйламай иш тутамиз. Унисин ҳам, бунисин ҳам қайта қуришга халал беради, холос. Ҳозир ҳар бир киши аниқ позицияда бўлиши, ўз ҳаракатларида собит қадам бўлиши керак. Ниҳоят, шунга эришмоқ кераккки, сўз билан ишнинг фарқи бўлмаслиги лозим, хўжалик юритишнинг янги усуллари, сиёсий раҳбарликнинг янги услуби тезроқ тўла куч билан амал қила бошлаши зарур.

Ўзбекистон халқ ёзувчиси П. Қ. Қодиров ижтимоий адолатни тиклашда ижодкор зиёлиларнинг қандай ўрин тутишига тўхталди. Қайта қуриш туфайли биз ижтимоий иллатлар ҳақида ошкора гапириб, атроф-муҳитни соғломлаштиришга, пахта яккаҳокимлигини бартараф этишга эриша бошладик. Ошкоралик миллатлараро ихтилофларни бартараф этишни ҳам муҳим омили бўлиб қолди. Авваллари биз миллий муносабатларни бирёқлама, муаммолардан холи қилиб кўрсатардик. Партия бошлаган қайта қуриш ҳақиқатнинг тантана қилишига ёрдам бермоқда. Турғунлик замонларининг музи эриб, йўқ бўлиб кетмоқда, ҳозирги турмушимиз баҳорги муз кўчишига ўхшайди. Баъзида ёшлар бунга кийинчилик билан кўникмоқдалар, ўзгалар эса саросимага тушиб, ишончни йўқотмоқдалар.

Барибир ҳаёт ҳаётлигини қилади. У ҳатто шахсга сиғиниш йилларида, турғунлик даврида ҳам тўхтаб қолган эмас. Бу куч-қувват урушда енгиб чиқишимизда ёрдам берди, бизни биринчи бўлиб коинотга олиб чиқди. Уруш йилларида биз қардошларимизга бошпана бериб, бир бурда нонимизни баҳам кўргандик. Улар эса оғир зилзила кунлари бизга ёрдам бердилар. Буни унутиб бўлмайди. Ҳозирги кунимизда ҳам ажойиб мисоллар оз эмас. Айтайлик, ибн Сино асарлари битилганига минг йилдан ошган бўлсада, биз фақат совет даврида уларни ўзбек тилига таржима қила олдик. Биз Навоийнинг юбилейига ҳозирлик кўряпмиз, ваҳолонки, бизгача беш аср мукаммал Навоийни қадрламаган эди. Ҳатто Улуғбек билан Бобур ҳам илгари муносиб қадр-қимматга эга эмас эдилар. Бундай мисолларни жуда кўплаб келтириш мумкин.

Аммо шундай ҳоллар ҳам борки, улар миллатлараро муносабатларнинг мустаҳкамлашга халақит бермоқда. Масалан, маҳаллий кадрларнинг етарлича тайёрланмаганлиги шунга олиб келдики, республикада ишчилар синфининг атиги тўртдан бир қисми туб миллат вакилларидан иборатдир. Биз республикамиздаги мингдаб ишсиз ёшларга таълим бериб, уларни иш билан таъминлашимиз лозим. Ҳозир бизда давлат тили тўғрисидаги қонун қабул қилинди, уни ўқув билан турмушга татбиқ эта бориш керак. Биз иккинчи тилни ҳам ўрганишимиз лозим. У. Юсуповнинг ҳаётлиги чоғида мен Бекободда пўлат қуювчиларнинг қандай тайёрлашганини кўрганман, улар ўзбек тилини билишарди, рус тилини ўрганишарди, шаҳар уларнинг иштироки билан энг илғор шаҳарлардан бири бўлиб қолди. Шундай тажрибага таяниб, маҳаллий кадрлардан ишчилар, инженерларни тайёрлаш керак. Биз маданиятга маблағни аямаслигимиз лозим. Жумладан, китоб ношириги, айниқса ўзбек тилидаги нашрлик ишини кенгайтириш ва такомиллаштириш керак. Бизда ўзбек тилидаги китоблар, аввало бадиий адабиёт кам. Нашриётларимизнинг ишидаги камчиликлар ҳаддан ташқари марказлаштириш оқибати бўлиб, иттифоқ органлари қоғоз фондларини камайтиришганинг-камайтиришган. Ўзбек тилида сўзлашувчи аҳоли сонига мутаносиб равишда ўзбек тилида телевизион кўрсатув вақтини ҳам кўпайтириш зарур.

Докладда бир қанча иқтисодий муаммолар тўғри қўйилган. Жумладан, бошқа республикаларга етказиб берилаётган пахта учун Ўзбекистон меҳнаткашларига адолатли ҳақ тўланиши зарур.

Қўқондаги И. Охунбобоев номли тикувчилик фабрикасининг директори С. Н. Раҳмонова минбарга чиқади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленумига миллатлараро муносабатларни такомиллаштириш тўғрисидаги муҳим масала қўйилган. Ҳозир бу муносабатларни барча долзарб вазифаларни ҳал этишда ниҳоятда муҳим аҳамият касб этмоқда. Бугунги кунда шаҳар ва областнинг барча меҳнат коллективларида халқлар дўстлигини мустаҳкамлаш мавзуси муҳокама қилинмоқда. Одамлар дан-кўп турли фикрларни билдирмоқдалар, камчилик ва нуқсонлар, айниқса иннинг тарбиялашдаги, унинг маданиятини шакллантиришдаги камчилик ва нуқсонлар тўғрисида дадил гапирмоқдалар.

Фарзандларга қандай тарбия бериш бизнинг ҳаммамизга боғлиқдир. Бу ғоят муҳим вазифа кўпчиликнинг диққат марказидан четда қолганлигини виждонан эътироф этиш керак. Шундай ота-оналар борки, улар ўз фарзандларининг тарбиясини мактаб, педагоглар зиммасига ташлаб қўйишган. Мактабда ҳам тарбия муаммосига ҳамиша чуқур назар ташлашаётгани йўқ. Қолаверса ўқитувчиларнинг ўзлари ҳам, айниқса ёш ўқитувчилар энг оддий хулқ-атвор қоидалари ва нормаларини дуруст билишмайди. Натижада мудҳиш манзарани кўрамиз — ёшлар ўртасида жиноятчилик кўпаймоқда, уларнинг орасида иллатлар илдиз отмоқда.

Баъзида ўспириндан: «Нима учун катталар билан саломлашмайсан?» — деб сўрасанг, бунга у мен бу одам билан таниш эмасман, деб жавоб қайтаради. Катталарга шундай муносабат тез-тез учраб турадиган ҳолдир. Фарғона областида халқ урф-одатларини ўзлаштиришга доир факультатив машғулотлар уюштириш режалаштирилмоқда. Менимча, бу чакки иш эмас.

Едингизда бўлса, илгарилари маҳаллада ҳар бир кишининг ножўя иш қилганга танбеҳ бериши мумкин эди, энди эса бир оғиз сўз ҳам айтолмайсан. Бунинг устига кўпгина ота-оналар кўпинча ўзларининг ўқувсиз фарзандлари томонини олишади. Шуни ишонч билан айтаманки, илгари маҳаллаларнинг вазиятнинг ўзи ёшларни тарбиялаарди. Аммо кейинги йилларда кўп қаватли уйлар қурилмоқда. Меъморлар миллий турмуш хусусиятларини эътиборга олмайдилар. Одамлар бир уйда туриб, қўшниларнинг урф-одатлари бир ёқда турсин, ҳатто бир-бирларини ҳам билишмайди. Ўз квартирангизнинг тўрт девор ичида ўралиб яшаётган экансан, бошқа тилни қандай қилиб ўрганиш мумкин?

Мен меъморлардан шуни илтимос қилардимки, кўп қаватли уйларда одамлар биргаликда ўтиришиб, мулоқот қила олишлари учун заллар, пешайвонларни назарда тутсинлар.

Ўзбек тилига давлат тили мақоми берилганлиги республика ҳаётидаги тарихий воқеа бўлди. Энди қонунни рўёбга чиқариш керак. Бу миллатлараро муносабатларни мустаҳкамлашнинг яна бир воситаси бўлади.

Қанчадан-қанча яхши қарорлар қабул қилиниб, ҳаммаси қоғозда қолиб кетганлигини биз биламиз. Битта яққол мисол: халқ талаб қилганида янги Қўқон химия заводини атроф-муҳитга зиён етказмайдиган корхонага айлантиришга қарор қилинди. Бу оқилона қарор, аммо масала бугунги кунда ҳам очиқлигича қолмоқда, ваҳоланки, корхонанинг иши тўхтатиб қўйилган. Ҳозир заводнинг 550 ходими маош олишдан бошқа иш қилмаяпти. Агар бундан буён ҳам шундай давом этадиган бўлса мутахассислар корхонани тарк этадилар.

Қўқондан 15 километр нарида йўлдош шаҳарча қуриш режалаштирилган эди, аммо экология мулоҳазаларига кўра бундан воз кечилди. Қўқон эса ўсиб-кенгайиши керак. Унга туташ ерларнинг бир қисми шаҳарга берилиши лозим. Бу нарса иш билан таъминлаш масаласини ҳам, уй-жой масаласини ҳам ҳал қилишга ёрдам берган бўлур эди.

Аҳолини иш билан таъминлаш муаммосини ҳал этиш йўллари изланмоқда. Биз ўз фабрикамизда машина-ускуналар эски бўлишига қарамай, қўшимча равишда 250 кишини ишга жойлаштириб, уч бригаданинг ишини икки сменада ташкил қила олдик. Яна икки юз кишини фабрикага қабул қилишга уриниб кўрамиз. Бошқа корхоналарда ҳам қўшимча иш жойларини топиш мумкин, деб ўйлайман. Бу эса яқин йиллар ичидаёқ иш билан таъминлашдек мураккаб муаммони қисман ҳал қилишга ёрдам беради.

Минбарда — Наманган область партия комитетининг секретари Д. Дадажонова. Биз муаммоларнинг қанчалик чуқур ва узил-кесил англаб етмаганлигимизни қайта қуриш жараёни кўрсатди, деди у. Бугун биз миллатлараро муносабатлардаги вазиятнинг мураккаблиги ва бир хил эмаслигини таъкидлаймиз.

Одамларнинг миллий ўзлигини англаши ўсиб боришидаги объектив жараёнда миллатчилик тенденциялари ҳам моён бўлдики, уларнинг ғоявий асослари мушкул иқтисодий вазият билан, аҳолининг турмуш даражаси пасайиб бориши билан мустаҳкамланди. Қайта қуриш ҳозирги босқичининг қийинчиликларини рўй-рост пеш қилаётган кишилар гуруҳи эса ҳаракатга келтирувчи куч бўлиб қолди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети энг муҳим ижтимоий-иқтисодий масалаларни ҳал қилишга зўр ғайрат билан киришди. Шахсий томорқа ерлари, пахтакорларнинг меҳнатига қўшимча ҳақ тўлаш учун маблағлар ажратиб берилганлиги, пахта толаси бўйича давлат буюртмасининг пасайтирилганлиги республикада ижтимоий-сиёсий вазиятни яхшилашга шубҳасиз кўмаклашади.

Кейинги вақтларда республикада бўлгани каби областда ҳам биз иқтисодиётга ижтимоий йўналиш бағишлашга муваффақ бўлдик. Кадрлар социалистик омилкорликни ўрганмоқдалар. Одамларнинг ишга муносабати, уларнинг руҳияти сезиларли равишда ўзгариб бормоқда, меҳнат коллективининг янги типи шаклланмоқда.

Озиқ-овқат программасини ҳал этишда, уй-жой қурилишида, товарлар ишлаб чиқаришда, меҳнаткашларнинг эҳтиёжларини қондиришда ижобий ўзгаришлар пайдо бўлиб қолди. Аммо мавжуд муаммолар ва нуқсонлар ҳали ижтимоий соҳага ва миллатлараро кескинликка муайян даражада таъсир ўтказмоқда. Аҳолини иш билан таъминлаш — масалаларнинг масаласидир. Ҳозир областда иш билан таъминланмаган 200 мингга яқин киши бор.

Фарғона водийсида аҳолини иш билан кўпроқ таъминлаш чоралари тўғрисида қарорлар қабул қилинди. Уларни рўёбга чиқариш тўхтаб қолишига йўл қўйиб бўлмайди.

Турли миллатларнинг вакиллари партия комитетларига ва совет органларига тез-тез мурожаат қилиб, ўзларининг социал-маиший ва маданий талаб-эҳтиёжларини қондиришни илтимос қилмоқдалар. Биз ана шу таклифларни эътибор билан ўрганмоқдамиз ва бир қанча самарали чора-тадбирларни кўраяпмиз.

«Ўзбекистон ССРнинг давлат тили тўғрисида»ги қонунга мувофиқ ҳозир областда ўзбек тилини, бошқа тилларни ўрганиш тўгараклари ва курслари тармоғи кенгайиб бормоқда. Наманган педагогика институти негизида махсус кафедра очилди, тилшунос олимлар эски ўзбек ёзувини ўрганишга доир қўлланма тайёрладилар. Биз тажриба тариқасида 1990 йилданоқ ўқувчиларга ана шу ёзувни ўргата бошлаш ниятидамиз.

Айни вақтда биз шуни тушунамизки, СССР халқлари миллатлараро муомаласининг ҳамма эътироф этган воситаси — рус тилини чуқур ўрганилмаса ўзбек халқи сунъий равишда ўзини-ўзи яккалаб қўйиши мумкин. Миллий мактабларда, айниқса қишлоқ жойлардаги мактабларда рус тилини ўқитишни тубдан яхшилашни, тегишли малакали кадрлар тайёрлаш боришни ўз вазифамиз деб биламиз.

Миллатлараро муносабатларнинг инсонпарварлик жиҳати тил билангина чекланиб қолмай, халқнинг ўз тарихига, мамлакат тарихига, Ўрта Осиё халқларининг тарихига қизиқиши ўсиб бормоқда. Тарихга доир билимларни тарғиб этувчи комплекс программани ишлаб чиқиш вақти келди, бунда янги тарихий асарларни нашр этиш ва давр талабларига мувофиқ асарларни эса қайта нашр этиш зарур. Бу нарса аҳолининг ортиб бораётган қизиқишини қондиришгагина ёрдам бериб қолмай, шу билан бирга носоғлом тенденцияларга, мураккаб тарихимизнинг айрим даврларини, баъзи тарихий шахсларни идеаллаштиришга йўл қўймасликка ҳам ёрдам беради.

Ўзбекистон ССР Фанлар Академиясининг академиги А. Асқаров партия миллий сиёсати назарияси ва практикаси масалаларига ленинча ёндашувларнинг долзарб эканлигини таъкидлади. Бундай ёндашувлар шуни англатадики, биз республиканинг ягона иттифоқда ривожланиш натижаси бўлмиш ҳозир Ўзбекистонда таркиб топган реалликларни эътиборга олишимиз лозим.

Бизнинг ютуқларимиз шубҳасиздир, аммо ҳозир гап ССР Иттифоқи составида Ўзбекистонни ривожлантиришдаги камчиликлар, бузилишларни аниқлаш ва бартараф этиш тўғрисида бормоқда. Шу жиҳатдан республика билан марказ ўзаро муносабатларининг ҳуқуқий асосларини ишлаб чиқиш катта аҳамият касб этмоқда. Бунда республика хўжалик ҳисобига ўтилишини ҳуқуқий жиҳатдан таъминлашга алоҳида эътибор бериш лозим.

Барча ҳокимият органлари структураси ва фаолияти ҳамда совет социалистик ҳуқуқи ўз мазмуни ва шаклига кўра яна ҳам мукаммал, илмий асосланган, ижтимоий адолат принципларидан бирон бир чекинишларга йўл қўймайдиган, аниқ-пухта ва равшан бўлиши кераклигини давр тақозо этмоқда. Ўзбекистон ССР Олий Советининг ҳузурида давлат совет қонунчилиги ташкилотини тузиш ниҳоятда зарур. Бунинг учун республикада илмий имконият ва кучлар етарли.

Нотиқ иқтисодиётни тубдан қайта қуриш зарурлигини, ҳам таъкидлаб, ҳозир таркиб топган иқтисодий структурани, Ўзбекистонда вужудга келтирилган замонавий саноат комплексини социализмнинг сталинча модели ифодаси, деб атади. Нотиқнинг фикрича, булар республика, унинг туб аҳолиси суверен манфаатларига, миллатлараро муносабатларни уйғунлаштириш вазифаларига мувофиқ эмас. Ҳозирги пайтда республикаларда туб миллатларнинг вакилларидан ишчилар синфи отрядларини тайёрлаш муаммоси жуда муҳим ва долзарб муаммо бўлиб қолди.

Маданий меросга, уни ўрганиш ва у ҳақда ғамхўрлик қилишга муносабат миллатлараро муносабатлар муаммолари билан чамбарчас боғланган. Халқ тарихсиз бўлмайди, ҳозирги тарбия вазифаларини халқ яратган маънавий қадриятлар асосида ҳал қилиш керак. Ўзбекистон — қадимий маданият хазинасидир. Унинг музейларида ғоят бой маданий мерос сақланмоқда ва намойиш қилинмоқда. Шуниси жуда афсусланарлики, Куйбишев кўчасидаги мослаштирилган бинода жойлашган республика пойтахтидаги бирдан-бир тарих музейи ўтган йил апрелидан буён ёпиб қўйилган.

Биз бугун муҳокама қилаётган масала, деди Тошкент давлат университети кафедрасининг мудири Л. П. Қаюмов, партиямиз мафкуравий фаолиятининг асосий туб масаласи бўлиши мумкин. Бўлиб ўтган муҳокама миллатлараро муносабатлар муаммолари, уларни уйғунлаштириш вазифалари ҳаммани қанчалик қизиқтираётганини ва тўлқинлантираётганини кўрсатди.

Бу борада ғоят кўп нарса КПСС Марказий Комитетининг сентябрь Пленумида қабул қилинган зарур ва долзарб сиёсий қарорлар ижрочилари — партия ва идеология фаолларимиз, ижодий зиёлиларимиз савияси қай даражада эканлигига боғлиқдир. Ҳозир, фикрлар ва ма-хиллиги ва ошкоралик даврида турли, кўпинча тўғридан-тўғри бир-бирига зид фикрлар уммонида ягона тўғри марксча-ленинча позицияга асосланиш ва уни мустаҳкам эгаллаш мафкурачилардан ғоят катта билимни талаб этади.

Партия Марказий Комитети сентябрь Пленумининг қарорлари ҳодисалар ва масалаларни таҳлил этишга бундай тўғри, марксча-ленинча ёндашувнинг, илгари йўл қўйилган хатоларни кўра билиш ва тузата олиш маҳоратининг намунасидир. Ана шу хусусиятларни бугунги кунда ўз фаолларимизда тарбиялашимиз лозим.

Кекса авлод коммунистлари эллигинчи йилларда идеология масалаларини муҳокама қилиш қанчалик мураккаб вазиятда ўтганлигини, маданиятимиз бир қанча арбоблари, миллий ижодкор зиёлиларимизнинг энг яхши вакилларига нисбатан тўғридан-тўғри репрессияларга сабаб бўлган нотўғри, хато қарорлар қандай қабул қилинганлигини эслайдилар. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети идеология Комиссиясининг мажлисида шу ҳақда узил-кесил гаплашиб олинди. Бунда якдиллик билан ана шу қарорлар хато деб топилди, юқори партия органларига тегишли тавсияномалар бериш кўзда тутилди.

Бу — тўғри, партиявий ёндашувдир. Аммо орамизда баъзилар бугунги кунда илмий таҳлил этмай, ҳамма нарсани асоссиз равишда тарихимиздан, қадриятларимиздан чиқариб ташлашга тайёрдирлар. Ҳозирги вақтда ҳатто «социалистик реализм» тушунчасининг ўзи гўё Сталин термини, унинг ҳохиши билан киритилган термин деб, мазах қилинмоқда ва рад этилмоқда. Буни сиёсий нуқтаи назардан нотўғри, илмий нуқтаи назардан эса бутунлай асоссиз, деб ҳисоблайман. Горькийнинг «Она» романи ёки Ҳамзанинг «Бой ила хизматчи» пьесаси социалистик реализм асарлари сифатида Сталин таърифидан анча илгари пайдо бўлган.

Мазкур пленум қарорлари лойиҳасида белгиланган тадбирларни тўла-тўкис маъқуллайман. Олдимизда турган конкрет вазифаларни ҳал этиш учун барча энг яхши илмий кучларни бирлаштириш, уларни аниқ-пухта партиявий позицияларга бирлаштириш зарурати аллақачон етилди.

Пленум муҳокама этилган масала юзасидан кенгайтирилган қарор ва КПССнинг «Ҳозирги шароитда партиянинг миллий сиёсати» ҳаракат дастурини рўёбга чиқариш юзасидан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг тадбирларини қабул қилди.

Пленумда Ўзбекистон Компартиясининг Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ва маҳаллий Советлар сайловига доир ҳаракат дастури ҳам кўриб чиқилиб, муҳокама қилинди ва тасдиқланди.

(ЎзТАГ).

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ЎН ИККИНЧИ СЕССИЯСИ

ҚАЙТА ҚУРИШНИ МЕҲНАТИМИЗ БИЛАН ТЕЗЛАШТИРАЙЛИК

КПСС XXVIII съезди ва Ўзбекистон Компартияси XXII съезди йили — 1990 йил тобора яқинлашмоқда. Бу қайта қуришнинг шитобли одими янада жадаллашадиган, совет парламентининг минбаридан айтилган кенг кўламли режалар амалда мужассамлантириладиган йил бўлиши керак. Республика Олий Советининг ўн иккинчи сессияси муҳокамасига киритилган Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва ижтимоий ривожлантиришнинг 1990 йилга мўлжалланган плани ва бюджети лойиҳаларида республика меҳнаткашлари амалга ошириши керак бўлган бунёдкорликларнинг манзаралари белгилаб берилди. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, Республика Госплани раиси депутат **Ш. Р. Мирсаидовнинг**, Ўзбекистон ССР Молия министри депутат **И. И. Маматисаевнинг** докладларида, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари, Республика Давлат таъминот комитетининг раиси депутат **Т. Я. Шариповнинг** белгиланган программани моддий-техника таъминотини тубдан яхшилашга доир тадбирлар тўғрисидаги докладида, Олий Совет план-бюджет ва бошқа доимий комиссияларининг план-бюджет комиссияси раиси депутат **Б. С. Ҳамидов** қилган қўшимча докладида бажарилган ишлар тўғрисида, келгуси йил режалари ҳақида гап борди.

Мазкур докладларни муҳокама қилишда сўзга чиққан барча нотиқларнинг нутқларида бу муҳим ҳужжатларнинг лойиҳалари партиянинг социализмни ҳар томонлама янгилаш, социал проблемаларни ҳал этишга асосий эътиборни қаратиш йўлига мос эканлиги таъкидланди. Моҳирона, ишнинг кўзини билиб ташкил этилган юксак унумли меҳнат белгиланаётган планларни муваффақиятли бажариш гарови бўлиб қолиши керак. Ҳозирги энг муҳим вазифа — ҳар бир меҳнат коллективининг, ҳар бир ишчи, деҳқон, зиёлининг қайта қуриш ишига қўшадиган ҳиссасини ҳар томонлама кўпайтиришдан, мавжуд имкониятлар ва резервлардан экономикани ривожлантириш ва мустаҳкамлаш, совет кишиларининг турмушини яхшилашда самарали фойдаланишдан иборатдир.

Сессия қатнашчиларининг нутқларида республиканинг кўпгина меҳнат коллективлари тегишли суръатларга дадил чиқиб олаётганликларидан далолат берувчи мисолларни келтирдилар. Пахтакорлар Ватанни хурсанд қилдилар. Улар жуда катта қийинчиликларга қарамай давлат буюртмасини уддаладилар. Депутатлар ишдаги ижобий жиҳатларга муносиб баҳо бериш билан бирга хўжасизликка, бюрократизмга ва омманинг ташаббускорлигини кенг авж олдиришга, жамиятни янгилаш революцион жараёнига халақит берувчи бошқа камчиликларга йўл қўйган кишиларни принципиал танқид қилдилар. Халқ хўжалигига раҳбарлик қилишни янада такомиллаштиришга, советларнинг ташкилотчилик фаолияти даражасини оширишга қаратилган амалий таклифлар киритилди.

Ўзбекистон ССР Фанлар Академиясининг президенти депутат **М. Салоҳитдинов** ўз нутқида муҳим масалани ўртага қўйди: иқтисодиётни ривожлантиришдаги муваффақиятлар кўп жиҳатдан фан-техника тараққиётини бошқаришнинг замонавий илғор методлари жорий этилиши билан белгиланади. Туб иқтисодий ислоҳот проблемаларига бағишлаб ўтказилган Бутуниттифоқ илмий-амалий конференциясида кўрсатиб ўтилганидек, фан ва техникани ривожлантиришга самарали инвестиция ва структура сиёсатини ўтказиш орқали давлат таъсирини кучайтириш методларидан ишнинг кўзини билиб фойдаланиш, яъни илмий-техникавий ва социал-иқтисодий прогнозлаштириш, энг самарали йўналишларни белгилаб олишга асосланган сиёсатни ўтказиш ғоят муҳим аҳамиятга эга. Шу муносабат билан энг муҳим илмий ва илмий-техникавий проблемаларни ҳал этишга қаратилган комплекс программаларни тузиб чиқиш ва уларни амалга ошириш алоҳида аҳамият касб этади.

Ўзбекистон олимлари аввало республика учун ғоят муҳим аҳамиятга молик проблемаларни ишлаб чиқиш юзасидан программаларни тузиб чиқдилар. Бироқ эътироф этилган бу программалар кўпинча зарур молиявий ва моддий таъминот билан мустаҳкамланмаётир. Фан учун маблағлар идоравий белгига қараб эмас, балки амалий илмий-техникавий проблемаларни, аниқ мақсадга қаратилган программаларни кўзлаган ҳолда тақсимланиши керак.

1990 йил учун белгиланаётган марраларга эришишда янги ишлаб чиқариш ва иқтисодий муносабатлар муҳим омил бўлиб қолиши керак, дейди, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советининг раиси **А. Х. Тожиев.** Бу аввало бизнинг асосий тармоғимиз — деҳқончилик саноати комплексига тааллуқлидир. Автоном республикада шу кунгача 470 та чорвачиликка ихтисослашган деҳқон хўжалиги тузилган бўлиб, уларнинг етиштираётган чорвачилик маҳсулоти ҳажм жиҳатидан икки район чиқараётган маҳсулотга тенгдир. Яқинда шу хўжаликлар ходимларининг биринчи слёти ўтказилиб, унда ана шу хўжаликлар республика кўригини ўтказиш шартлари қабул қилинди. Гражданларнинг қарийб 90 минг шахсий хўжалиги озиқ-овқат муаммосини ҳал этишга сезиларли ҳисса қўшмоқда. Уларга 25 минг гектардан кўпроқ ер ажратиб берилган.

Меҳнатсевар деҳқонларнинг ҳаммасига ўз ўзларини таъминлаш ҳамда Озиқ-овқат программасини бажаришга ёрдамлашиш, ортиқча қишлоқ хўжалик маҳсулотларини эса бозорда сотиш имконини бериш керак. Мутлақо янги иқтисодий муносабатларга асосланган бу хўжаликлар озиқ-овқатни кўпайтиришга янада каттароқ улуш қўшиш учун реал имкониятларга эга. Бунинг учун уларни техника, транспорт, кичик механизация воситалари, ёнилғи-мойлаш ва қурилиш материаллари, ем-хашак, ўғит, яъни марказлашган тартибда тақсимланадиган ҳамма моддий ресурсларни сотиб олиш билан боғлиқ муаммоларни ҳал қилиш керак. Масаланинг аҳа шу томони тегишли органларнинг планларида ўз аксини топиши керак.

Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари депутат **А. И. Фозилбековга** сўз берилади. **(Депутат А. Й. Фозилбеков нутқи 4-бетда босилмоқда).**

Узсовпроф раиси **Х. Алимова** план ва бюджет тузилаётганида касаба союзлар фаол иштирок этиб, ҳукумат идораларига, Госпланига, экономикани ривожлантириш учун масъул бўлган бошқа органларга ўзларининг аниқ, конкрет таклифларини киритганликларини таъкидлади. 1990 йилги план лойиҳаси Узсовпроф кенгайтирилган мажлисида ҳар томонлама кўриб чиқилди ва маъқулланди. План лойиҳасида, деди нотиқ, шахсий томорқаларни ривожлантириш аҳоли даромадларини ошириш манбаларидан бири деб кўрсатилган. Бироқ областларда ер участкаларини ажратишга шошилмаяптилар. Масалан, Хоразм, Тошкент, Фарғона, Қашқадарё, Андижон областларида ҳамма оилалар ер участкалари билан таъминланган эмас. Сурхондарё областидаги ишларнинг аҳволи ўрганилганида бу муҳим қарор ҳатто кўп районларга етиб бормаганлиги аниқланди.

Пул тобора қадрсизланиб бораётган шароитда меҳнаткашларни социал ҳимоялашнинг таъсирчан иқтисодий механизмини ўйлаб чиқиш зарур. Шу сабабли болалар ва кексалар учун арзон нархларда сотиладиган товарлар ишлаб чиқаришни планда алоҳида кўрсатиб, уни давлат буюртмаси жумласига киритиш лозим.

Республика Госплани корхоналарнинг ўзлари хўжалик усулида уй-жой қуриш имкониятларини аниқлаши лозим. Енгил саноат министрлиги сингари йирик министрлик, Тошкент трактор заводи, Ўзбекистон қийин эрийдиган ва ўтга чидамли металлар комбинати, Чирчиқдаги «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмаси ўз кучлари ва маблағлари ҳисобига амалда уй-жой қурмаётганликларига, уй-жой-коммунал хўжалик министрлиги эса 1990 йилги план лойиҳасида хўжалик усулида бу йилгига қараганда икки баравар кам уй-жойни фойдаланишга топширишни кўзда тутаётганига тоқат қилиб бўладими, ахир?

Ҳеч кимга сир эмаски, касалланиш ва ишга қобилиятсизлик натижасида иш кунларини йўқотиш бўйича республика мамлакатда олдинги ўринлардан бирида туради. Шунинг учун соғлиқни сақлашни такомиллаштириш, шифохоналар қуриш тўғрисида кўпроқ ғамхўрлик қилиш лозим.

Ўрта Осиё темир йўли бошлиғи депутат **Н. А. Белогуров** сессия қатнашчиларини магистрал ходимлари ҳал қилаётган вазифалар билан таништирди. Келаси йили Ченгелди станциясидан Ховосгача бўлган бош йўл йўналишини электрлаштириш тугалланади. Ховос — Қўқон участкасида поездлар электр ёрдамида юрадиган иккинчи йўлларни қуриш давом эттирилади, меҳнат орқали Жиззахдан Самарқандгача, шунингдек Ховос — Жиззах участкасида юк ва пассажир ташишни электрлаштириш ишлари бошлаб юборилади. Термиз—Душанбе линиясида автомат сигнализация системаси участкалари ускуналанади, станциялар йўлларининг қабул қилиш ва жўнатиш қуввати оширилади. Электрон-ҳисоблаш техникасидан кенг фойдаланилган ҳолда юк ташишни автомат бошқаришга ўтказиш ишлари давом эттирилади. Тошкент вокзалларида билет сотиш автоматлаштирилган системасининг фойдаланишга топширилиши пассажирларга хизмат кўрсатишни яхшилашда муҳим қадам бўлади.

Темирйўл транспорти — яхлит механизмдир. Бенуқсон ишлаш учун унинг барча узеллари, шу жумладан саноат темирйўл транспортини мутаносиб ривожлантиришга эришиши ғоят муҳимдир. Шох йўлларни ва юк тушириш миқёсларини ривожлантириш, юк ортиш-тушириш ишларини механизациялашни кучайтириш масалалари турли даражада бир неча бор кўриб чиқилиб, тегишли қарорлар қабул қилинди, тадбирлар ишлаб чиқилди, уларни бажариш муддатлари белгиланди. Бироқ бу қарорлар ва тадбирлар қониқарсиз ва суст бажарилмоқда.

Чортоқ районидаги XXII партсъезд номли совхоз бригада бошлиғи депутат **С. Эргашева** қишлоқ хўжалик меҳнатчилари ҳукуматнинг пахтага қўшимча ҳақ тўлашни жорий этиш тўғрисидаги қарорини қониқиш билан кутиб олдилар. Томорқа участкаларини кенгайтириш тўғрисидаги қарор уларни, айниқса, қувонтирди. Наманган областимизда ва менинг сайлов округим территориясида, деди нотиқ, бу борада кўп иш қилинмоқда. Ҳозирдаёқ 380 оилага 34 гектар ер ажратиб берилди. Шу тариқа озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш, уй-жой қуришни кенгайтириш учун қулай имкониятлар вужудга келтирилди.

Айрим ҳал қилинмаган масалаларга тўхталиб ўтмоқчиман, дейди депутат. Деҳқонга мустақиллик берилгани яхши, бироқ планлаштиришдаги номутаносиблик ҳамон сақланиб қолмоқда. Унга тезроқ барҳам бериш керак. Масалан, «Ленинизм» совхозига ҳар йили 17 минг тонна помидор етиштириш планлаштирилади. Ваҳоланки, хўжаликдаги далалар иқлимий шароитлари жиҳатидан қўшни зонадагиларга қараганда сабзавот етиштириш учун ноқулайдир. Бундай қийинчиликлар бошқа хўжаликларда ҳам йўқ эмас. Шундай ҳам бўладики, аҳоли узум ва мева етиштиради-ю, уни реализация қила олмайди. Округимиз территориясида мевани қайта ишлайдиган корхона ёки цех қуриш тўғрисида ўйлаб кўриш керак. Наманган каналида насос станциясининг учинчи навбатини ишга туширишни тезлаштириш зарур.

Тошкент область ижроия комитетининг раиси депутат **А. А. Йўлдошевга** сўз берилади **(Депутат А. А. Йўлдошев нутқи 4-бетда босилмоқда).**

Мамлакатимизда юз бераётган ўзгаришларни коллективимиз ҳаётида ҳам яққол ҳис этиш мумкин, дейди Фарғонадаги «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмасининг аппаратчиси депутат **Л. Н. Сергиенко.** Ишчилар, инженер-техник ходимларнинг меҳнатга муносабати ўзгармоқда, уларнинг сиёсий фаоллиги ортмоқда, ошкоралик ва демократия принциплари тобора кўпроқ қарор топмоқда. Буларнинг ҳаммаси бирлашма фаолияти кўрсаткичларида, пировард натижаларда ўз ифодасини топмоқда.

Айни вақтда дуруст иқтисодий кўрсаткичлар бизнинг бирлашмамиз Фарғонада вужудга келтираётган катта муаммолар, айниқса экология муаммоларидан эътиборимизни четга тортмаслиги кераклигини яхши биламиз. Аммиак селитраси ва кучсиз азот кислотаси эски ишлаб чиқариш корхонасини ёпиш, химиявий ифлосланган оқиндиларни Жанубий Фарғона каналига чиқариб ташлашга чек қўйиш, бевосита бирлашманинг ўзида тозалаш иншоотлари комплексини ишга тушириш мўлжалланмоқда. Бироқ табиатни муҳофаза қилиш объектларини қуриш қониқарсиз олиб борилаётганлиги ана шу тадбирларни жорий этишни барбод қилиб қўйиши мумкин. Биз ана шу масалалар юзасидан Ўзбекистон ССР Госстройига ва республика ҳукуматига бир неча бор мурожаат қилдик. Бироқ масала ҳамон ҳал этилгани йўқ.

Нотиқ иқтисодий ривожлантириш планига доир бир қанча таклифларни киритди. У пахтадан бўшайдиган ерларда қанд лавлаги экиш мумкин деб ҳисоблайди, Фарғонада ахлатни қайта ишлаш заводи қуриш, қурилиш материаллари ишлаб чиқаришни кенгайтириш масаласини ўртага қўяди.

Самарқанд область ижроия комитетининг раиси **Т. Р. Қиличов** тездан ҳал қилиниши керак бўлган бир қатор масалалар ҳақида гапирди. Қишлоқ меҳнатчиларини кичик-кичик участкаларда ишлатиладиган замонавий асбоб-ускуналар ва мосламалар билан яхшироқ таъминлаш лозим, озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш ва қардош республикалар билан етиштирилган маҳсулотни ўзаро фойдали асосда айирбошлашни амалга ошириш зарур.

Нотиқ меҳнат ресурсларидан тўла-тўкис фойдаланиш муаммоларига тўхталиб, самарқандликлар Ўзбекистон ССР Министрлар Советига область территориясида 34 та кичик корхона ва йирик саноат корхоналарининг 14 та филиалини вужудга келтириш таклифини ўртага қўйганликларини айтди.

Аҳоли турмуш шароитларини яхшилаш муаммолари оз эмас.

Бироқ нормал социал шароитларнинг йўқлигида маҳаллий Советларнигина айблаб бўлмайди. Айрим министрликлар районларда ўз корхоналарини жойлаштиришда социал масалаларга масъулият билан ёндашмаётирлар. Масалан, республика енгил саноат министрлигининг «8 Март» ишлаб чиқариш бирлашмасида салкам 5 минг хотин-қиз ишлайди. Ваҳоланки, корхонага қарашли болалар боғчалари ва яслиларида атиги 480 та ўрин бор.

Самарқанд область ижроия комитетининг раиси маъмурий аппарат ҳаддан ташқари кенгайтириб юборилганлиги сабабли уни сақлашга кўплаб маблағ сарфланаётганлигини кўрсатувчи мисолларни келтирди. Областда корхоналар, ташкилотлар ва хўжаликларнинг ишлаб чиқариш ва молия фаолиятини назорат қилиб турадиган қирқтадан кўпроқ идора бор. Уларда 600 дан кўпроқ киши ишлайди. Иш ҳақи ҳажми 1,5 миллион сўмни ташкил этади. Тўла хўжалик ҳисобига ўтиш шароитида бундай идораларга эҳтиёж бўлмаса керак.

Паркент районидаги «Коммуна» совхозининг сут соғувчиси депутат **М. Шукуровага** сўз берилади. **(Депутат М. Шукурова нутқи 4-бетда босилмоқда).**

Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти министри **Л. А. Аҳметов** халқ хўжалигининг ана шу тармоғида структурани такомиллаштириш, бошқарув шакл ва усулларини яхшилаш юзасидан олиб борилаётган ишлар тўғрисида гапириб берди. Мамлакатда биринчи марта эксперимент тариқасида учта автомобиль концерни ташкил этилди ва ишлаб турибди. Бешта пассажир ва иккита юк автокорхонаси тўла ижарага топширилди. Ҳайдовчилар бригадалари ва айрим автобус маршрутлари ижара пудратига ўтказилди.

Бироқ транспорт хизматлари фаолиятида камчиликлар ҳам оз эмас. Автобусларнинг ҳаракат жадвалларини бузиш, пассажирларга қўпол муомалада бўлиш, пассажирларни билетсиз ташиш ҳисобига тушган пулнинг бир қисмини ўзлаштириш сингари ҳолларга барҳам берилган эмас. Биз бу камчиликларни яхши биламиз ва уларни тугатиш юзасидан чоралар кўрмоқдамиз. Бироқ бу чоралар ҳозирча исталган натижани бермаётир.

Министр ҳал этишда юқори ташкилотларнинг ёрдами жуда зарур бўлган бир қатор масалаларни қўйди. Автотранспорт хўжаликларини моддий-техника таъминоти ана шундай масалалардан биридир.

Вобкент районидаги Калинин номли колхознинг раиси депутат **М. Наврўзова** қишлоқ хўжалигида ижара муносабатларини ва меҳнатни ташкил этишнинг бошқа илғор шаклларини жорий этиш натижасида қишлоқ хўжалигида юз бераётган яхши ўзгаришлар тўғрисида гапирди. Колхозчиларга ер участкалари ажратишга алоҳида эътибор берилмоқда. Шу кунгача 25 гектар ер ажратилди, яқин вақтда бу рақам 112 гектарга етади.

Одамлар ерга омилкорлик билан ёндашадиган бўлиб қолдилар, дейди нотиқ. Агротехника тадбирлари сифати яхшиланди. Техника, минерал ўғитлардан самарали фойдаланиладиган бўлиб қолди. Бироқ қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши даражасини ошириш учун ҳали кўп иш қилишимиз керак.

Сессияда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси **М. М. Мирқосимов** нутқ сўзлади:

1990 йил плани ва бюджети лойиҳасини кўриб чиқишни якунлаяпмиз. Сўнгги йилларда республикада вужудга келган мураккаб вазият бу ерда бўлган очиқ ва ишчанлик руҳидаги гапларга сабаб бўлди.

Экономикада ва, айниқса, социал соҳадаги ишларнинг аҳволидан ташвишланиш, кишилар ҳаётининг ҳамма томонларида етилган масалаларни ҳал этиш талаби жуда ўринлидир.

Кўпгина нутқларда бугун биз қабул қиладиган план ва бюджет лойиҳалари олдингиларидан бошқача, ечими ҳам анча ўзгаргани билан фарқ қилаётганлиги таъкидлаб ўтилди. Аммо бу ўринда энг муҳими шуки, бугунги кунда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети биздан талаб қилаётган конкрет амалий ишларда кескин бурилиш ясашдир ва у кеча Марказий Комитет пленумида қабул қилинган республикамиз Компартиясининг сайловолди платформаси Министрлар Советининг ҳаракати дастури бўлиб қолади ва биз ўз ишларимизни шу асосда ташкил қиламиз.

Худди ана шу масалаларни амалий ҳал этишга асосий эътибор берилганлиги ҳукумат ўз фаолиятида ҳар томонлама қараб чиқадиган таклифлар ва қўшимчаларнинг мазмунини белгилаб берди.

Пленум материалларида ва Марказий Комитет пленумида И. А. Каримовнинг нутқида республикамиз социал-иқтисодий ҳолатига конкрет баҳо берилди ва уни ривожлантириш йўллари аниқланди. Мен ўзимнинг қисқача сўзимда план ва бюджетнинг айрим йўналишлари ҳақида ва уларни амалга оширишда ишлатмоқчи бўлган усулларимиз ҳақида бироз тўхталиб ўтмоқчиман. Менимча, энг асосий йўл — катта масъулият билан ҳаракат қилиш ва муаммоларни ечишдир. Қарангки, ҳар томонлама ўйланиб, лойиҳаларда кўрсатилганидан ташқари 153 миллион сўм топдик.

Бизнингча, аҳолининг кам таъминланган қисмига дахлдор бўлган бундай конкрет чоралар ҳар бир областда, шаҳарда, районда, қишлоқда ишлаб чиқилиши керак. Биз шу ерда ҳозир бўлган депутатлардан ана шу ишга энг яқиндан ёрдам беришларини сўраймиз.

Мен сизларга халқ маорифи ва соғлиқни сақлаш масалаларини ҳал этиш учун алоҳида ҳукумат программаси ишланаётганини кўрсатиб ўтмоқчи эдим.

Яқин йилларда авария ҳолатидаги мактаблар масаласини тамомила ҳал этиш, халқ маорифи ва соғлиқни сақлашнинг моддий-техника базасини анча мустаҳкамлаш керак.

Биз ҳукуматнинг ўзлаштирилмаган капитал маблағларни социал эҳтиёжларга сарф қилинишини қонунан тўғри ва асосланган деб ҳисоблаймиз. Республиканинг суверенитети айни шунда яққол кўринади. Капитал қурилишда эпчил сиёсат ўтказамиз. Керак бўлса биз баъзи ишлаб чиқариш объектлари қурилишини чеклаб қўямиз, маблағлар ва ресурсларни соғлиқни сақлаш, халқ таълими, маданиятни ривожлантиришга сарфлаймиз, социал соҳада олға томон жиддий қадам қўйишга эришамиз.

Докладлар ва нутқларда республикадаги демографик вазият мураккаблашганлигидан ташвиш билдирилди. Ҳақиқатдан ҳам меҳнатга қобилиятли бутун аҳолини иш билан таъминлаш — қишлоқ Совети ва район ижроия комитети раисларидан тортиб республика Министрлар Совети Раисигача бўлган ҳаммамизнинг асосий вазифамиздир.

Ҳозир аҳолини иш билан таъминлаш давлат программаси ишлаб чиқилмоқда. Масалаларнинг кўпчилиги 1990 йил плани билан боғлиқ равишда ҳал этилмоқда.

Шундай бўлсада, жойларда ҳам жуда катта имкониятлар бор. Шунинг учун ҳозир Совет ҳукуматининг Фарғона водийсини социал ривожлантириш бўйича қарори асосида Фарғона, Наманган, Андижон областларининг аҳолисини иш билан таъминлашнинг комплекс программаси ишлаб чиқиляпти ва яқинда областлар партия-хўжалик фаолларининг йиғилишларида кўриб чиқилади. Ўйлаймизки, бундай тадбирлар ҳамма областларда, районларда, қишлоқ Советларида ишлаб чиқилади.

Умуман олганда қурилиш материаллари таъминотини ривожлантирмасдан, мустаҳкам қурилиш базасига эга бўлмасдан, ижтимоий соҳа тараққиётида силжиш бўлиши даргумон. Бу масала бугунги кунда энг танг жойлардан биридир. Шунинг учун бинокорлик материаллари саноатини ривожлантиришнинг ҳамма формаларини, давлат, кооператив, колхоз, корхоналар ва ташкилотлар, ҳатто якка тартибдаги формаларини ҳам рағбатлантираверамиз. Шу соҳага қанча капитал маблағ керак бўлса, шунча ажратамиз. Шундай қилсак икки йил мобайнида бу борадаги тақчилликка хотима берган бўламиз. Ўн учинчи беш йилликка ишончли қурилиш базаси билан кирсак, тўла самара оламиз.

Бинокорлик материаллари саноатини ҳар томонлама ва кучли ривожлантириш қишлоқни социал қайта қуриш муаммосини ҳам тезроқ ҳал этиш имконини беради. Ҳозиргача бу масалаларга етарли эътибор бермаганлигимизни очиқ-ойдин эътироф этишимиз керак. Қишлоқда аҳоли жон бошига социал таъминотнинг кўпгина кўрсаткичлари шаҳарга нисбатан орқада қолмоқда. Шунинг учун 1990 йилнинг ўзидагина қишлоқнинг социал соҳасини ривожлантиришга ажратиладиган капитал маблағларни 30 фоиз кўпайтириш назарда тутилган. Ўн учинчи беш йилликда қишлоқ меҳнаткашларини социал-маданий турмуш объектлари билан таъминлашни оширишга алоҳида эътибор берилади.

Мамлакат ҳукуматига қишлоқ хўжалиги маҳсулоти асосий турларининг давлат харид нархини ошириш бўйича мустаҳкам асосга эга таклифлар киритганимизни ва уни амалга ошириш устида ишлаётганимизни қишлоқ меҳнаткашлари билиб олишлари лозим.

Қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг бош йўли — қишлоқдаги иқтисодий муносабатлар механизмини такомиллаштиришдир. Агар биз регионал хусусиятларни ҳисобга олиб, мулкнинг ҳамма формаларини оқилона уйғунлаштирсак, ижара ва шахсий хўжаликларни ривожлантиришнинг дастлабки куртакларини парвариш қилсак, хўжалик юритишнинг тобора самарали формалари учун энг қулай шароит яратишни таъминласак, озиқ-овқат етиштириш ва қайта ишловчи саноатни хом ашё билан таъминлашнинг кўпгина масалаларини бемалол ҳал эта оламиз.

Республикамизда хўжаликлар ва қайта ишловчи корхоналарнинг ўзаро фойдали муносабатларига янгича қараш ўзига кенг йўл очмоқда. Ҳамма гап бу ишларни мукаммал жорий этишда қолган. Лекин бизга керакли шундай таклифлар идоравий тўсиқларга, тармоқларнинг тор манфаатларига дуч келмоқда.

Яқинда биз Министрлар Совети Президиумида пахта тозалаш саноатида қўпол бузилишлар юз берган ҳолларни кўриб чиқдик ва раҳбарларга қаттиқ жазо беришга мажбур бўлдик.

Соғлом асосда қурилган иқтисодий механизмнинг истиқболи яхши. Шунинг учун бугунги кунда бутун илғор тажрибани тезроқ умумлаштириш, халақит берадиган кучларни бартараф этиш ва хўжаликлараро муносабатларнинг янги формаларини тезроқ жорий этиш, маҳаллий ўз-ўзини бошқаришни кенгайтириш энг долзарб вазифадир.

Ўзбекистон ва Ленинград области ўртасидаги ўзаро ёрдам тўғрисидаги шартнома имзоланишга тайёр қилиб қўйилганлиги хўжалик амалиётида тобора катта аҳамият касб этаётган сифат жиҳатидан янги регионал алоқаларнинг ёрқин кўринишидир. Ишлаб чиқарувчи кучларни жадал ривожлантиришга, икки регион аҳолисининг товарларга, хизматларга, озиқ-овқат таъминотига бўлган талабларини қондиришга ёрдам берадиган узоқ муддатли ўзаро фойдали муносабатлар йўлга қўйилади.

Шундай тадбирлар Тюмень области билан алоқаларни мустаҳкамлашда ҳам амалга оширилади.

Ташқи иқтисодий фаолиятда юзага келган аҳволни жиддий танглик деб аташдан бошқа илож йўқ. Шундай катта экспорт ва уни кўпайтириш учун жуда кенг имкониятлар очиб берадиган шароит бўлгани ҳолда бирон бир бошқарув органи бугунги кунда бу соҳа билан тузукроқ шуғулланмаётир. Натижада бугунги кунда чет эллик шериклар билан иқтисодий алоқалар ўрнатишни мувофиқлаштириш ва назорат қилишнинг, валюта ресурсларидан, ҳатто чет элларга командировкалардан самарали фойдаланишнинг иложи бўлмаяпти.

Ҳукумат бу ноҳуш аҳволни тубдан ўзгартиришга киришган. Шу мақсадда тегишли дахлдор комиссия тузилиб, унга ташқи иқтисодий алоқаларга раҳбарлик ва унинг ишларини мувофиқлаштириш юзасидан ҳамма ҳуқуқлар берилади.

Фан-техника тараққиёти ютуқларидан мукаммал фойдаланиш республика экономикасини ривожлантиришнинг калитидир.

Илм-фанга харажатлар мутасил ошиб бораётганига қарамай, халқ хўжалигида технологик силжишлар бўлаётгани йўқ. Фанга сарфланган 1 сўмнинг самараси Иттифоқ бўйича ўртача даражадан 2 баравар паст. Фан натижаларидан амалий қўлланишга тайёргарлик даражаси ҳамон суст.

Йирик халқ хўжалиги ва регионал муаммоларни ҳал этишда фан-техника имкониятларидан мумкин қадар кўпроқ фойдаланишни таъминлаш мақсадида фан-техника тараққиётини бошқариш системасини қайта кўриб чиқиш зарурга ўхшайди ва биз бу ишга киришамиз.

Ҳукуматни ҳозирги экологик вазият жиддий ташвишга солмоқда. Кўпгина министрликлар, идораларнинг корхоналари табиатни муҳофаза қилиш объектларини ишга тушириш юзасидан берилган топшириқларни мунтазам равишда бажармай келишяпти. Бунинг оқибатида ҳозиргача қабул қилинган чоралар атроф-муҳитни соғломлаштиришга лозим даражада ижобий таъсир ўтказмаяпти. Шунинг учун янада комплекс ва кескин чора-тадбирлар кўриш керак бўлади.

Менимча, республика депутатлари ва аҳолиси бу масалаларда бизни қўллаб-қувватлашади. Келинглар, келаси ва 1991 йилларни табиатни муҳофаза қилиш учун кураш даври деб эълон қилайлик, 2 йил ичида экологик вазиятни барқарорлаштиришни ва атроф-муҳитнинг булғанишини камайтиришни таъминлай олмаган корхоналар тўхтатилади. Менинг назаримда бу муддат етарли, чунки бизнинг бундан ортиқ кутишга ҳаққимиз йўқ.

Биз учун мураккаб муаммо бу — сув билан таъминлаш масаласидир. Бугунги кунда ҳаёт бизни сувнинг ҳар бир мисқолини тежашга мажбур қилмоқда. Орадан ўнлаб йиллар ўтгандан кейин нима бўлади? Сувни тежаш муаммоларини ечиш энг долзарб вазифа бўлиб қолди.

Аммо республиканинг сув ресурслари чекланган, демографик ва экологик вазият ҳар йили мураккаблашмоқда. Шунинг учун сув ресурсларини регионлараро қайта бўлиш проблемаси ва бошқа регионлардан сув келтириш масаласига доир ишларни комплекс иқтисодий-экологик ҳал қилиш муаммоси, бизнинг фикримизча, кўндаланг бўлиб турибди.

Республика иттифоқ органларига сув билан таъминлаш ва Орол бўйидаги вазиятни соғломлаштириш муаммоларини узил-кесил ҳал этишга қаратилган таклифлар киритди. Бу таклифлардан мақсад катта маблағлар ва ресурсларни марказлашган тартибда ажратиш асосида бундай кенг қамровли муаммоларни ҳал этишда марказ ва манфаатдор республикаларнинг куч-ғайратини мумкин қадар бир мақсадга жамлашдан иборат. Бу тадбирнинг самарадорлиги саноат ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотини кўпайтириш мумкинлигидагина эмас. Бунда энг муҳими ана шу ўлка табиати ўзгариб кетиши жараёнининг олдини олиш ва аҳолининг нормал ҳаёт кечириши учун шароит яратишдир.

Қайта қуриш шароитида иқтисодиётни бошқариш, иттифоқдош республикалар ва регионларнинг иқтисодий ва социал муаммоларини ҳал этишдаги ҳуқуқларини кенгайтириш, кўпдан-кўп ишлаб чиқариш корхоналарининг улар ихтиёрига берилиши муносабати билан давлат бошқарув органлари фаолиятида туб ўзгаришлар ясаш заруриятини келтириб чиқармоқда.

Уларнинг иши бошқарувнинг ҳозирги форма ва методларидан моҳирона фойдаланиш, ҳаётий қарорлар қабул қилиш ва уларни албатта амалга ошириш асосига қурилмоғи лозим, токи республиканинг барқарор ва самарали ривожланишини таъминлаш мумкин бўлсин.

Шу мақсадда Ўзбекистон ССР Министрлар Совети аппарати структурасини такомиллаштириш юзасидан тегишли қарор қабул қилинди. Министрлар Советининг бўлимлари ишлар мудирлиги қарамоғидан чиқарилиб Раис ва Раис ўринбосарларининг ишчи органларига айлантирилди. Уларнинг ролини ошириш Министрлар Советининг халқ хўжалигига раҳбарлик қилиш, министрликлар, давлат комитетлари, маҳаллий Советлар ижроия комитетларининг халқ хўжалиги планларини, ҳукуматнинг қарорлари ва фармойишларини қандай бажараётганликларини назорат қилишни кучайтиришга қаратилгандир.

Область, шаҳар, район ижроия комитетларининг иш структураси ҳам қайта кўриб чиқилади. Бунинг ҳаммаси Советларнинг жойлардаги мавқеини мустаҳкамлаш мақсадида амалга оширилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг қарорига кўра, партия, совет органлари ва республика меҳнаткашларининг илгари тугатилган областлар, шаҳарлар ва районларни қайта тиклаш тўғрисидаги таклифларини кўриб чиқиш учун комиссия тузилди. Бундан хабарларингиз бор. Бу қарор халқ хўжалигини бошқариш структурасини ва социал ривожланиш масалаларини кўнгилдагидек ҳал этиш учун хизмат қилади деб ўйлаймиз.

Депутат ўртоқлар!

1990 йилги давлат плани ва бюджети жуда тиғиз, лекин уни бажарса бўлади. Бу лойиҳаларда аввало халқ хўжалиги тармоқларидаги ва умуман республикадаги иқтисодий аҳволни барқарорлаштириш, истеъмол бозорларида уларни яхшилаш тадбирлари назарда тутилган. Социал-маданий соҳанинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, уй-жой қурилишини жиддий равишда кенгайтириш, ресурсларни социал эҳтиёжларга қайта тақсимлаш чоралари белгиланган.

Экономикани молиявий жиҳатдан соғломлаштириш, эмиссияни камайтириш йўллари белгиланди. Бу эса хўжалик ҳисобини мустаҳкамлаш, харажатларнинг ўрнини қоплаш муддатларини қисқартириш, хўжасизлик оқибатида келиб чиқадиган исрофгарчиликларни камайтириш, сурункасига зарар кўриб ишлайдиган корхоналарни тугатиш юзасидан самарали чоралар кўришни талаб қилади. Шу билан бирга, процент тўлаш шарти билан ихтиёрий асосда корхоналарга, банкларга, кооперативларга ва аҳолига сотиш учун республика заёмини ва хазина мажбуриятларини чиқариш йўли билан молия бозорини ривожлантириш ҳам кўзда тутилган бу тадбирлар бюджет ва қўшимча даромадларни сафарбар этишни таъминлаш имконини беради.

Бюджетимизнинг дотация олиши муаммоси кўндаланг бўлиб турибди, нарх белгилаш, тақсимот муносабатлари ва бошқа масалалар ҳали ишлаб чиқилган эмас. Молия министрлиги, республика министрликлари ва идоралари жойлардаги раҳбарлар бу масалаларни ҳал этиш, дотация олиб турилишини бартараф этиш йўлларини топиши керак. Терри-

(Давоми 4-бетда).

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ЎН ИККИНЧИ СЕССИЯСИ

ҚАЙТА ҚУРИШНИ МЕҲНАТИМИЗ БИЛАН ТЕЗЛАШТИРАЙЛИК

(Давоми. Боши 3-бетда).

ториал хўжалик ҳисоби шароитида бизнинг турмушимиз кўп жиҳатдан шунга боғлиқ. Ўз-ўзини бошқариш ва ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш бўйича, республикамизнинг хўжалик ҳисобига ўтиш плани ҳозирги кунда ишлаб чиқилмоқда.

Тўғри, план ва бюджетда назарда тутилган чора-тадбирлар республика олдида турган ҳамма конкрет масалаларни қамраб ололмайди. Ҳукуматнинг вазифаси депутатлар корпусининг фаол иштирокида реал шароитлар ва мавжуд воситаларни ишга солиб асосий вазифани, халқ турмушини яхшилаш вазифасини ҳал этиш учун тўғри йўл топишдан иборатдир. План ва бюджетга сингдирилган кўрсатма ва ғоялар кенг халқ оммасига етказилса, албатта яхши натижа беради.

Бугунги кунда ҳар биримиз турмушни яхшилаш, фаровонликни ошириш — партия, совет, давлат идоралари ва меҳнаткашлари якдил ҳаракатида эканлигини яхши тушуниб етишимиз керак.

Ўзбек халқида яхши анъана бор. Ўзидан яхши ном қолишини хоҳлаган ҳар бир киши янги боғлар барпо этишда, маданият ёдгорликларини қуришда, каналлар, ариқлар қазишда, хуллас одамларни олижаноб мақсад йўлида бирлаштирадиган ҳашарларда иштирок этишга ҳаракат қилади. Келинг, биз ҳам ана шу анъаналарга амал қилиб, бугун қабул қилинадиган планларни рўёбга чиқаришда шижоат кўрсатайлик.

Олдимизда турган мураккаб ва масъулиятли вазифаларни бажаришда фаол ва самарали хизмат қилишингизни тилайман.

Ўзбекистон ССР Олий Совети «Ўзбекистон ССРни 1990 йилда иқтисодий ва ижтимоий ривожлантириш давлат плани тўғрисида» қарор қабул қилди. «Ўзбекистон ССРнинг 1990 йилги давлат бюджети тўғрисида» қонун ҳамда «Ўзбекистон ССРнинг 1988 йилги давлат бюджетининг ижроси ҳақида» қарор ҳам қабул қилинди.

Сессияда А. П. Романовский бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан уни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари вазифасидан озод этиш тўғрисида қарор қабул қилинди. Олий Совет депутат **Б. И. Бугров**ни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари этиб сайлаш ва уни республика аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министри вазифасидан озод этиш тўғрисида қарор қабул қилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фармонларини тасдиқлаш тўғрисида республика Олий Совети Президиумининг секретари депутат **Л. Ш. Беққулбекова** доклад қилди. Ушбу масала юзасидан тегишли қонун ва қарорлар қабул қилинди. (ЎзТАГ).

Депутат А. И. ФОЗИЛБЕКОВ нутқи

ТОШКЕНТ ШАҲАР ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕКРЕТАРИ

Олий Совет муҳокамасига киритилган 1990 йилги план ва бюджет лойиҳалари биринчи навбатда энг муҳим социал масалаларни ҳал этиш нуқтаи назаридан баҳоланиши зарур. Тошкент шаҳрини иқтисодий ва ижтимоий ривожлантириш плани ана шундай нуқтаи назардан ишлаб чиқилди. Бу план республика планининг таркибий қисмидир. Тан олиш керакки, шаҳар аҳолиси турмушини таъминлаш муаммоларини ҳал этиш соҳасидаги вазият кўнгилдагидек эмас. Тошкент аҳолисининг табиий ўсиши жиҳатидан мамлакатдаги энг йирик шаҳарлар орасида олдинги ўринлардан бирида турса-да, касалхоналардаги жойлар билан таъминланиш, мавжуд савдо майдонлари ва айниқса, уй-жой билан таъминланиш жиҳатидан анча орқада туради.

Уй-жой, социал объектлар қурилишида суръатлар бир мунча жадаллашган бўлса ҳам, айрим кўрсаткичлар жиҳатидан бу суръат ҳатто пасайиб кетаётир. Аҳолининг ташқаридан келувчилар ҳисобига назоратсиз ўсиши мазкур социал муаммоларни ҳал этишга халақит бераётган омиллардан биридир. Бу ўсиш йилига ўрта ҳисобда 40 минг кишини ташкил этади. Бундай шароитда барча шаҳарликлар нормал турмуш даражасини таъминлаб бериш ниҳоятда мушкулдир. Шаҳарнинг тарихан таркиб топган қисмида турмушни яхшилаш масалалари, айниқса, жиддий бўлиб турибди — бу ерда уй-жой, коммунал ва социал хизматлар билан таъминланиш шаҳардаги ўртача даражадан пастдир. Бу масаладаги кескинликни юмшатиш учун партия ва совет органлари Тошкент аҳолиси сонини кескин чеклашни, аҳолига хизмат кўрсатиш билан боғлиқ бўлмаган саноат корхоналари қурилишини тўхтатиш, бўш меҳнат ресурсларидан фойдаланиш, аҳолига хизмат кўрсатувчи ишлаб чиқариш қувватларини кўпайтириш, уй-жой массивларида бошланган қурилишни тугаллашга кучларни жамлаш сингари тадбирлар комплексини белгиладилар.

Аммо 1990 йилги республика плани лойиҳасида Тошкент шаҳар ижроия комитетига уй-жойларни социал-маданий-маиший ва коммунал объектлар билан бирга қуришга 165,4 миллион сўм ҳажмда ёки жорий йил планининг 81 фоизи миқдорида давлат капитал маблағи ажратилади.

Бу бузиладиган уйларнинг эгаларига квартира ажратиш ва комплекс уй-жой қурилиши учун майдонларни бўшатиш муаммоларини ҳал этиш, Улуғ Ватан уруши ногиронлари, қатнашчиларини, имтиёзлардан фойдаланувчи бошқа кишиларни уй-жой билан таъминлаш юзасидан қабул қилинган қарорни бажариш имконини бермайди. Бошқача қилиб айтганда, шаҳар ижроия комитетининг Тошкент шаҳри аҳолиси олдидаги барча мажбуриятларини бажаришига имкон бермайди.

1990 йилги планда якка тартибда уй-жой қуришга муҳим аҳамият берилади. Аввало шуни таъкидлаш керакки, якка тартибда уй-жой қурилиши жиддий комплекс тайёргарликни талаб қилади. Якка тартибда уй-жойлар қурилаётган районларда лойиҳалаш пайтидаёқ социал ва маданий объектлар барпо этишни кўзда тутиш муҳимдир. У ерларда мактаблар, болалар боғчалари, савдо, маиший хизмат, соғлиқни сақлаш объектлари, маҳалла марказлари ҳам бўлиши керак. Ана шу мақсадларнинг ҳаммаси учун капитал маблағ талаб қилинади. Лекин кўпинча бу маблағлар ажратилмайди. Масалан, Тошкентдаги «Ўрикзор» массиви учун бу йил зарур бўлган 9—10 миллион сўм ўрнига фақат 1 миллион 700 минг сўм ажратилди, шунда ҳам бу иш йилнинг ярмига борганда ресурслар етказиб бериш планлари тузиб бўлингандан кейин қилинди.

Якка тартибда уй-жой қурувчиларни бинокорлик материаллари билан таъминлаш масалаларига жиддий эътибор бериш зарур. Бу муаммони ҳал этмай туриб, якка тартибда уй қуриш ҳажмини кўпайтиришнинг иложи йўқ. Яхши ташаббусни бошиданоқ барбод қилмаслик учун мана шу барча муаммоларни ўз вақтида ва дарҳол ҳал этиш зарур.

Шаҳарда уй-жой-коммунал хўжалиги ва ободонлаштириш энг мураккаб ва капитал маблағни кўп талаб қиладиган тармоқлардан биридир. Ҳар куни юз мингларча шаҳарликлар ва меҳмонлар ана шу идораларнинг хизматига дуч келадилар. Ажратиладиган маблағлар мунтазам чекланганлиги оқибатида ана шу ишларнинг барча турларига, шу жумладан, уй-жой фондини капитал ремонт қилиш, шаҳарни ободонлаштириш, озода сақлаш ва бошқа кўпгина тадбирларга харажатларни қисқартиришга тўғри келмоқда. Буларнинг ҳаммаси аҳолининг ҳаққоний шикоятларига сабаб бўлаяпти.

1990 йилда шаҳар хўжалиги нормал ишлаши, «Маҳалла» комплекс программасини амалга ошириш, уй-жой фондини ремонт қилиш учун планлаштирилаётган маблағларга қўшимча 35,8 миллион сўм капитал маблағ талаб қилинади.

Уй-жой фондини, социал, маданий объектларни қишга тайёрлаш ишларини моддий-техника ресурслари билан алоҳида таъминлашни кўзда тутган ҳолда планлаштириш масаласи бир неча йилдан бери ўртага қўйилмоқда. Тошкент шаҳрида шу ресурслар йўқлиги сабабли ҳозир уй-жой фондининг бир қисми етарли даражада иситилмаётир.

Бюджет муҳокама қилинаётганда ҳисоб-китоблар ва далиллар билан мустаҳкамланган илтимослар тўғри, деб топилсада, қондирилмай қолади. Кейинчалик эса йил давомида моддий-техника ресурслари билан таъминланмаган маблағлар ажратилади. Бундай яроқсиз практикадан воз кечиш пайти келди.

Умуман 1990 йилда шаҳар меҳнаткашлари фаровонлигини ошириш кўзда тутилган. Аҳоли жон бошига даромад қарийб 12 фоиз ортади, аҳолига пулли хизматни 8 фоиз кўпайтириш кўзда тутилади. Уй-жой ремонти ва қурилиши, боғ участкаларини ободонлаштириш, туристик-экскурсия хизматлари, соғлиқни сақлаш, физкультура ва спорт илдам суръатлар билан ривожланади.

Шаҳар саноатидаги структура силжишлари товарлар ишлаб чиқаришни кўпайтиришга қаратилган. Пойтахтнинг ғоят катта ишлаб чиқариш имконияти ана шу муаммони зарур даражада ҳал этишга қаратилмаган. Ҳажм кўрсаткичларининг рақамлари анча яхши туюлсада, улар ҳақиқий аҳволни акс эттирмайди: кўплаб товар ишлаб чиқарилганига қарамай, аҳоли тўлов қобилиятининг талаби қондирилмаётир, магазин пештахталарида мол сероб эмас.

Шу сабабли республика плани лойиҳасида кўзда тутилган товарларни ишлаб чиқаришнинг анча ўсишини қўллаб-қувватлаб, айни шундай ёндашиш ижтимоий муаммоларни ҳал этишни тезлаштиришга имкон беради, деб ҳисоблаймиз. Биз уй-жой, озиқ-овқат таъминотида, товарлар ва хизматларга талабларни қондиришда, одамларнинг социал ҳимояланишида келгуси йилдаёқ ижобий ўзгаришларга эришишимиз лозим.

Депутат А. А. ЙЎЛДОШЕВ нутқи

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ РАИСИ

Тошкент областида аҳолининг пул даромадлари ва харажатлари ўртасидаги номутаносибликни бартараф этиш учун корхоналарни бошқача маҳсулот ишлаб чиқаришга ўтказиш ишлари олиб борилмоқда. Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни ташкил этиш мақсадида бўш майдонлар ва қувватлар қидириб топилмоқда. Улар ҳажмини областда яшайдиган ҳар бир киши ҳисобига 676 сўмликка етказиш ёки бу йилдагига қараганда 108 сўмлик ошириш белгиланган. Агар барча Иттифоқ министрликлари бу ишга яхши бош қўшганларида эди, мазкур кўрсаткичлар яна ҳам юқори бўларди.

«А» группаси корхоналари ушбу муаммони ҳал қилишга қўшаётган ҳисса ҳозирга қадар кам бўлиб, улар саноат маҳсулоти умумий ҳажмида ишлаб чиқаришнинг бор-йўғи 9 фоизини таъминламоқдалар, ҳолбуки, улар ўз ишлаб чиқаришининг салмоғи 56 фоиздан ошиб кетади. Нефть химияси министрлиги, Электрохимия саноати министрлиги ва бошқа бир қанча Иттифоқ министрликлари корхоналарида халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш тўғрисидаги бизнинг таклифларимиз қабул қилинмади, аксинча, улар очиқдан-очиқ камайтириб юборилган планларни таклиф қилдилар. Бунинг устига, бу планлар моддий ресурслар билан таъминланмади.

Планлаштиришга доир яна бир масала — давлат буюртмаси масаласи устида тўхталиб ўтмоқчиман. Давлат буюртмасининг планлаштиришдаги ўрни ва ролига бўлган муносабат кейинги вақтда кўпгина танқидий мулоҳазаларни келтириб чиқармоқда. СССР Министрлар Советининг «Мамлакат агросаноат комплексида иқтисодий муносабатларни ва бошқарувни тубдан қайта қуриш тўғрисида»ги қарорига мувофиқ давлат буюртмаси область ижроия комитетларигача етказилади. Лекин шу қарорнинг ўзидаёқ «Колхозлар, совхозлар ва район ижроия комитетларига давлат буюртмаси юқори идоралар томонидан берилмайди» дейилган, яъни давлат буюртмаси тайёрлов ташкилотлари билан тузиладиган шартномаларга мувофиқ бажарилади.

Шуниси ғалатики, биз давлат буюртмаси бўйича ўз зиммамизга мажбурият қабул қилгач, ушбу қоидага мувофиқ уни районларга бевосита етказиш ҳуқуқига эга эмасмиз ва районларнинг планларини шартномалар асосида тузишга мажбурмиз, бу эса давлат буюртмасининг мўлжалдаги ҳажмларига эришиш учун кафолат бермайди. Чунончи, 1990 йилда сабзавот, картошка, мева, гўшт ва сут тайёрлашнинг белгиланган ҳажми тайёрлов ташкилотлари, колхозлар, совхозлар таклифлари билан етарли даражада таъминланмаган. Хўш, бундай ҳолатда область ижроия комитети нима қилиши керак? Шубҳасиз, у давлат буюртмаси ҳажмларининг ижрочиларга етказилишини таъминлаши, бунда ҳар хил усулларни, шу жумладан, маъмурий-буйруқбозлик усулларини қўллаши керак бўлади. Юқорида тилга олинган қарорда белгиланган давлат буюртмаларини планлаштиришнинг усул ва тартиби такомиллаштирилиши керак, деб ўйлайман.

Бизнинг вазифамиз озиқ-овқат маҳсулоти етиштиришни кўпайтириш резервларини қидириб топишдир. Бунинг учун пахта ва каноп экиладиган майдонларни 12 минг гектар камайтириш ҳисобига экин майдонлари структурасини ўзгартириш, бўшатиб олинган майдонлардан эса картошка, сабзавот, донли озуқа экинлари экишни кўпайтириш учун фойдаланиш, янги боғ ва токзорлар яратиш режалаштирилмоқда.

Гражданларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликлари жадал ривожланиб, уларда томорқа ер участкаларини, чорва мол ва паррандаларни кўпайтириш ҳисобига 42 минг тонна гўшт ва 245 минг тонна сут олиш режалаштирилмоқда. Бу эса областнинг озиқ-овқат ресурсларини анча тўлдиради.

Планнинг нечоғли баланслаштирилганлиги ҳақида бир неча сўз айтмоқчиман.

Область раҳбарларидан бирон-бир киши ҳозир регионларни ривожлантириш планларининг лойиҳалари моддий-техника таъминоти билан мувофиқлаштирилган, деб дадил айта олмаса керак. Бу гап, энг аввало, капитал қурилишга тааллуқлидир.

Ишга тушириладиган қурилишларни ускуналар, бинокорлик материаллари билан таъминлашда жуда кўп узилишлар юз бермоқда. Лифтлар, кир ювиш ва электротехника ускуналари, кабель маҳсулоти муттасил етишмайди. 1990 йилда Ўзбекистон ССР Моддий-техника таъминоти давлат комитети маҳсулот етказиб берувчилар билан бевосита алоқа боғлашга ўтишимизни таклиф қилмоқда. Биз бундай қилишга уриниб кўрдик. Лекин деярли барча корхоналардан рад жавоби олдик. Бунга сабаб давлат буюртмаси, таркиб топган алоқалар, ресурсларнинг йўқлигидир. Ҳозиргача бу масала очиқ қолмоқда ва бизнинг назаримизда, вужудга келган вазиятда буни фақат республика Моддий-техника таъминоти давлат комитети ҳал қила олади.

Тошкент областининг 1990 йилги бюджети лойиҳасида талай даражада ўсиш белгиланган. Шунга қарамай, бюджетнинг белгиланган ҳажмлари ҳам бизнинг эҳтиёжларимизни ҳали қондирмайди. Гап шундаки, кейинги вақтда маҳалла комитетларини таъминлаб туриш харажатлари, меҳнатга ҳақ тўлаш фонди билан иш ҳақи фонди ўртасидаги фарқни қоплаш, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва бир қанча бошқа харажатлар маҳаллий бюджетлар зиммасига юкланди. Бундан ташқари, 1989 йилда шаҳарлар, посёлкаларни ободонлаштириш учун, соғлиқни сақлаш объектларига берилган биноларни, авария ҳолатидаги ва бузилай деб турган мактабларни капитал ремонт қилиш ҳамда таъмирлаш учун каттагина қўшимча маблағ талаб қилинди. Бу харажатларни қоплаш мақсадида биз резервлар қидириб топмоқдамиз, бюджетнинг даромад қисмини кўпайтирмоқдамиз. Бу йил биз ана шу йўл билан 20 миллион сўмдан ортиқроқ маблағ топишга муваффақ бўлдик, 1990 йил бюджети лойиҳасида эса бу рақамни икки баравар кўпайтириш мўлжалланган. Шунга қарамай, бюджетда камомад сақланиб қолмоқда. Ғалати жойи шундаки, саноати ривожланган пойтахт области социал соҳада жуда камбағал бўлиб қолмоқда.

Ҳозир биз республика ҳукуматига яна бир марта мурожаат қилиб, область бюджетини 7,5 миллион сўм кўпайтиришни илтимос қилишга мажбурмиз.

Иттифоқ корхоналари фойдасидан маҳаллий бюджетларга ажратмалар нормативини 20 фоиз қилиб белгилаш кам, деб ҳисоблаймиз ва уни 50 фоизга етказишни сўраймиз. Шундай қилиш маҳаллий Советларнинг барча корхоналар иши самарадорлигидан манфаатдорлигини кучайтиради.

Депутат М. ШУКУРОВА нутқи

[П]АРКЕНТ РАЙОНИДАГИ «КОММУНА» СОВХОЗИНИНГ СУТ СОҒУВЧИСИ

[illegible] миз ҳозир де- [illegible] ва қайта қу- [illegible] яшамоқда. Бу [illegible] нг кўламда [illegible] қда. Респуб- [illegible] Советининг [illegible] ун тартиби- [illegible] масалалар [illegible] из эмас. [illegible] арни ту- [illegible] ини ях- [illegible] на шу [illegible] этили- [illegible] и ай- [illegible] лари- [illegible] тан- [illegible] иги [illegible] ли- [illegible] ар [illegible]

рида латл ги ҳа мият босқич даги ба бир хил мумкин з қаторда д тар, даврн нарсани этиб қўяр, ришга ҳам йўқ. Жипсла қилиш, олиж хайрихоҳликни ҳамма нарсани уқиб олишга тай буларнинг ҳамм ҳар қачонгидан к дир.

Ҳозир республика роқ мустақилликка либ бормоқдалар. Хўш дай экан, биз экспер бошласак қандай бўла қайта қуришни мадан дан бошласак қандай бў кин? Чунки маданиятсиз иқтисодиётда ҳам, ижтимо соҳада ҳам, миллатлараро муносабатлар соҳасида ҳам ҳеч нарсани ўзгартира олмаймиз.

Нотиқ республикадаги энг яхши театрлар артистларининг ҳам турмуш шароити ниҳоятда қониқарсизлиги тўғрисида, Тошкент, Фарғона, Самарқанддаги бир қан-

ти ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг 1987 йилда қабул қилинган қарорига мувофиқ, шунингдек Тошкент область партия комитетининг қарори асосида саккизта мактаб авария ҳолатида, деб топилган эди. Бунга ажабланмаса ҳам бўлади. Ана шу мактабларнинг бинолари 1924 йилдан 1960 йиллар оралиғида маҳаллий материаллардан қурилган. Бу мактаблар 4218 ўқувчига мўлжалланган бўлса-да, уларда икки сменада 6573 ўқувчи шуғулланмоқда.

Шу йилнинг 10 ноябригача авария ҳолатидаги барча мактаблар ўрнига қуриладиган замонавий мактаб биноларининг лойиҳа-смета ҳужжатлари тузиб чиқилди ва улар Тошкент область ижроия комитетининг капитал қурилиш бўлимига экспертизага юборилди.

Район ижроия комитети ремонт-қайта тиклаш ишлари қийматини аниқлагандан кейин 3,6 миллион сўм маблағ ажратишни сўраб юқори ташкилотларга мурожаат қилди. Аммо ҳозир атиги 1,5 миллион сўм маблағ ажратилмоқда. Ўз-ўзидан равшанки, бу маблағга мактабларнинг авария ҳолатидаги биноларини қайта тиклай олмаймиз, чунки пул етишмайди.

КПСС XXVII съездининг қарорларига биноан районимизда якка тартибда уй-жой қурилишини кенгайтириш йўли оғишмай амалга оширилмоқда. Табиийки, қурилиш материалларига эҳтиёж анча ошди. Бироқ, ҳозирги вақтда бизда бундай материаллар жуда камдир. Ресурсларнинг бундай миқдори қишлоқ аҳлининг эҳтиёжларини қондириши гумон.

Якка тартибда уй-жой қурилишини ривожлантириш билан бошқа бир қанча муаммолар ҳам пайдо бўлди. Жумладан, янги уй-жой массивларини инженерлик коммуникациялари билан таъминлаш зарур. Аммо бундай қилинмаяпти. Янги массивлардаги йўлларга асфальт ётқизиш, у ерга электр тармоқлари ўтказиш, сув, табиий газ олиб бориш учун миллионлаб сўм маблағ керак бўлади. Бугунги сессиямиз бюджет масалаларини муҳокама қилаётганлиги сабабли республика ҳукумати айни шу мақсадлар: инженерлик коммуникацияларини ривожлантиришга ва электрлаштиришга ажратиладиган маблағларни кўпайтиради деган умиддамиз.

Районимиз муаммолари республиканинг бошқа районлари муаммоларига ўхшашдир. Энг муҳим муаммолардан бири — аҳолини ишга жойлаштиришдир. Биз бу борада кейинги йилларда баъзи ижобий силжишларга эришган бўлсак-да, хотин-қизларни иш билан таъминлаш масаласи ҳамон ҳал этилмаган. Районимизда ишламаётган аёлларнинг катта қисми асосан кўп болали аёллар эканлиги ҳаммага маълум. Зарур ресурслар йўқлиги учунгина эмас, шу билан бирга болалар боғчаларида жойлар етишмаслиги туфайли уларни ишга жойлаштиришнинг иложи бўлмаяпти.

Республика Олий Советининг депутати сифатида менга сайловчилар бир қанча наказлар беришган. Паркент магистрал каналида учта насос станциясини ишга тушириш, «Бўстон», «Чотқол» совхозлари билан Паркент шаҳри ўртасида асфальт ётқизилган йўл қуриш шулар жумласидан эди. Бу наказлар тўла-тўкис бажарилди. Сайловчилар билан учрашувлар чоғида улар мендан шаҳар кўчаларини асфальтлашда, шахсий уйларни газлаштириш масаласини ҳал этишда ёрдам беришни сўрадилар. Бироқ зарур маблағлар йўқлиги сабабли ушбу масалаларни ҳал этиш қийинчиликларга дуч келмоқда.

Ўз ишларим тўғрисида ҳам икки оғиз гапирмоқчиман. Менга юзта сигир бириктирилган. Шу кунгача ҳар бир сигирдан 3000 килограммдан сут соғиб олдим ва йиллик топшириқни муддатидан илгари бажардим.

Ўз нутқимни тамомлар эканман, 1990 йилга тақдим этилган бюджетнинг қабул қилиниши, шубҳасиз, иқтисодиётимизни янада мустаҳкамлашга, халқ учун зарур бўлган кўплаб объектлар қурилишини жадаллаштиришга ёрдам беради.

Навбатдаги қабул

«Тошкент ҳақиқати» газета редакцияси ҳузуридаги ҳуқуқ, социалистик қонунчиликни пропаганда қилиш жамоатчилик кенгаши навбатдаги қабулни— эртага 30 ноябрь пайшанба куни соат 17.00 дан бошлаб ўтказади. Бу сафар меҳнаткашларни жамоатчилик кенгашининг аъзоси, вилоят биринчи Давлат нотариал идорасининг бош нотариуси Мамлакат Амирова қабул қилади.

Адресимиз: Ленинград кўчаси, 32-уй, 7-қават, 742-хона. Телефонлар: 33-40-48; 32-53-54.

«ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИНИНГ ҚАБУЛХОНАСИ».

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ҚАДРДОН БОЛАЛАР ВА ҲУРМАТЛИ ОТА-ОНАЛАР!

29 декабрдан 7 январгача

Қорбобо ва Қорқиз Сизларни

«ЮБИЛЕЙ» МАРКАЗИЙ СПОРТ САРОЙИГА

«МУЗ УСТИДА АРЧА»

Янги йил томошаларига таклиф қилади

«СЕҲРЛИ КЎЛ» деб номланган эртак томошада муз устида фигурали учиш усталари ва совет цирки артистлари ўзларининг ўргатилган ҳайвонлари билан қатнашадилар.

ТОМОШАЛАР:

29 декабрь соат 13 ва 15.00 да; 30 декабрь соат 11, 13 ва 15.00 да;

31 декабрь соат 11 ва 13.00 да; 1 январь соат 15.00 да; 2, 4, 5, 6, 7 январь соат 11, 13 ва 15.00 да

БОШЛАНАДИ

Билетлар спорт саройи кассаларида 29 ноябрдан бошлаб ҳар куни соат 11 дан 19.00 гача, шунингдек Тошкент давлат циркида ва вакиллар томонидан сотилади.

КОЛЛЕКТИВ БЎЛИБ КЎРИШ УЧУН БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Маълумотлар учун телефонлар: 46-03-12 — касса; 46-70-23 — маъмурият.

САНЪАТ ИХЛОСМАНДЛАРИ, СИЗЛАР УЧУН!

АВИАСОЗЛАР МАДАНИЯТ САРОЙИ ҚОШИДА ТЕАТР ВА МАДАНИЯТ ИНСТИТУТЛАРИГА КИРУВЧИ ЁШЛАР УЧУН

3 ОЙЛИК ВА 6 ОЙЛИК

«ТЕАТР САНЪАТИ АСОСЛАРИ»

ПУЛЛИ ТАЙЁРЛОВ ҚУРСЛАРИГА

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Тайёрлов курсига қабул қилинганлар саҳна нутқи ва ҳаракати, клуб сценарийси ва режиссураси, актерлик маҳорати ва режиссура (масал, ҳикоя, шеър, рақс, қўшиқ, этюд, монолог, драматик асар таҳлили), театршунослик асослари, СССР тарихи, иншо ёзиш малакасини ошириш машғулотлари бўйича тайёрланади.

Практик машғулотлар катта саҳналарда ва Ўзбекистон телевидениесининг кўрсатувларида қатнашган ҳолда олиб борилади.

МАШҒУЛОТЛАРНИ МАДАНИЯТ ИНСТИТУТИНИНГ ЎҚИТУВЧИЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ЕТАКЧИ РЕЖИССЕРЛАРИ ОЛИБ БОРАДИЛАР.

Олти ойлик курсни тамомлаганларга имтиҳонлар асосида гувоҳнома берилади.

МАШҒУЛОТЛАР КУНДУЗГИ ВА КЕЧКИ БЎЛИМЛАРДА 10 ДЕКАБРДАН БОШЛАНАДИ.

Бизнинг адрес: Тошкент шаҳри, Авиасозлар шаҳарчаси, Авиасозлар Маданият саройи, 2-қават, 90-хона, Метронинг «Чкалов» станциясигача борилади. Телефон 96-55-81.

Қабул ҳар куни соат 16 дан 20.30 гача.

Ўзбекистон ССР халқ таълими министрлиги

Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси

В. П. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси базасидаги

С. И. КАДИШЕВ НОМИДАГИ 33-АВИАЦИЯ ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

қуйидаги ихтисосликлар бўйича

1990 ўқув йили учун

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Токарь-фрезерчи, рақамли программа билан бошқарадиган станоклар оператори, учувчи аппаратларни ва уларнинг деталларини тайёрлаб ишлов берувчи слесарь электр пайвандчи.

Ўқишга Тошкент шаҳри ва шаҳарга яқин районларда яшаб турувчи, бор-йўғи 6 ой ичида самолётлар ишлаб чиқариш билан боғлиқ қизиқарли ва зарур ихтисосни эгаллаб чиқишни хоҳлаган Совет Армияси сафларидан истеъфога бўшатилган ёшлар қабул қилинади. Ойига 65 сўм стипендия тўланади.

Ўқиш ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.

Билим юртидаги ўқиш даври меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади.

Ўқишни тамомлаганлар В. П. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасига ишга, аълочилар эса мамлакатимизнинг олий ўқув юртларига ўқишга юбориладилар.

Волейбол, эркин кураш, дзюдо, дельтаплан ясаш секциялари, ишқибозлик тўгараклари ўқувчилар ихтиёрида.

Ўқишга кириш учун қуйидаги ҳужжатларни топшириш талаб қилинади: директор номига ариза, маълумоти ҳақидаги аттестат, паспорт, 4 дона фотосурат (4х5 ва 3х4 см.).

МАШҒУЛОТЛАР —ГРУППАЛАРНИНГ КОМПЛЕКТЛАШУВИГА ҚАРАБ БОШЛАНАДИ.

Бизнинг адрес: 700207, Тошкент шаҳри, Генерал Петров кўчаси. 331-уй (6, 29-трамвайларнинг «33-СПТУ» бекати).

Телефонлар 96-58-20, 96-39-72, 96-47-70.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ОБЛАСТИ ҚУРИЛИШ ШИРКАТЛАРИНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

«ТАШОБЛСТРОЙ» ТЕРРИТОРИАЛ ҚУРИЛИШ БИРЛАШМАСИ ҚОШИДА

қурилиш ширкатлари билан ишлаш бўйича

КООРДИНАЦИОН МАРКАЗ

ТАШКИЛ ЭТИЛДИ

Координацион марказ ташкил этилишидан мақсад давлат планларини бажариш бўйича бирлашманинг хўжалик фаолияти учун Тошкент шаҳри ва областида жойлашган қурилиш, ремонт ва бошқа ишлаб чиқариш ширкатларининг ички имкониятларини излаш ва реализация қилиш ҳамда қувватлардан фойдаланишдир.

Маълумотлар учун қуйидаги адресга мурожаат этилсин: Тошкент шаҳри, Ленин районн, Пролетар кўчаси, 17-уй. 47-хона. Телефон: 33-47-66.

Чирчиқдаги «ИЗУМРУД» кооперативининг ТУРИСТ—ЭКСКУРСИЯ ФИЛИАЛИ ТУГАТИЛАДИ

Даъволар 25 декабргача қабул қилинади.

Бизнинг адрес: Чирчиқ шаҳри-11, Юмалан поселкаси, ЧКСМ. «Изумруд» кооперативи.

«ИЗУМРУД» КООПЕРАТИВИ

«СОЮЗРЕКЛАМА» Бутуниттифоқ ишлаб чиқариш бирлашмасининг Ўзбекистон реклама ишлаб чиқариш корхонаси.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс: 64684. Б.—1733. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12